

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την Δ' δημοτικού

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ

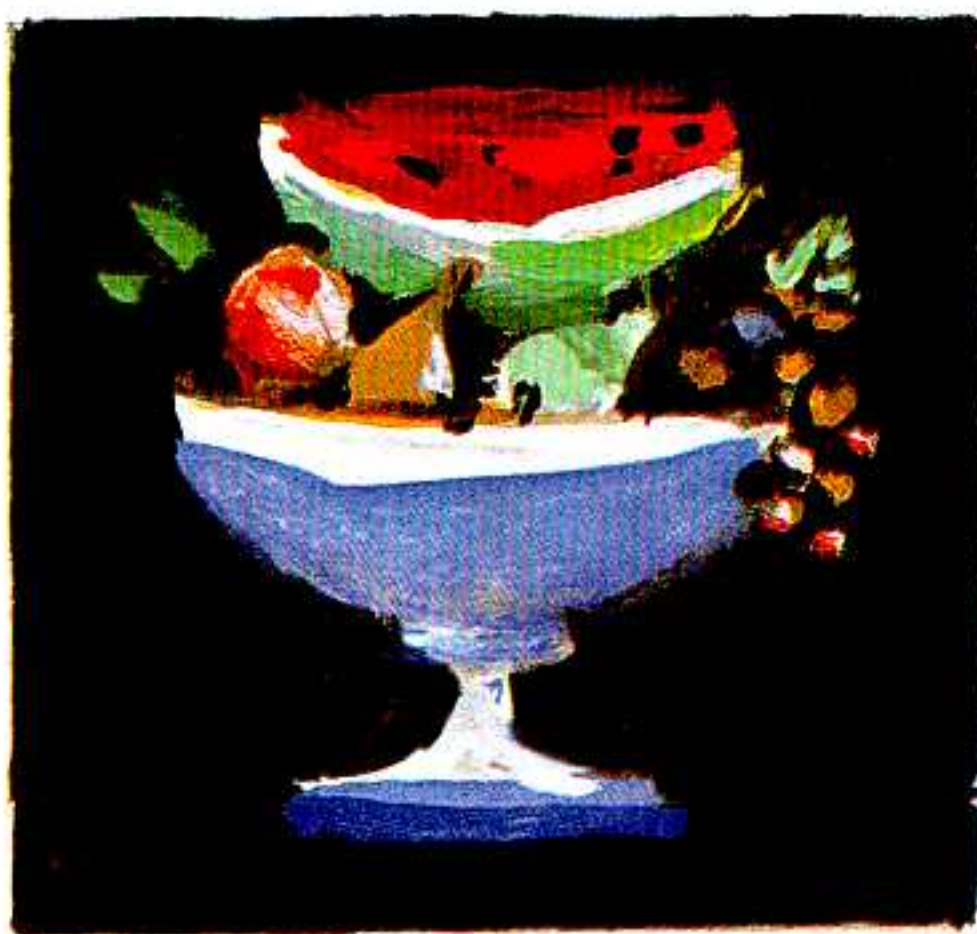
Με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

για την τετάρτη δημοτικού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Συντακτική ομάδα: Διονύσης Ακτύπης
Νικήτας Κουμέντος
Αντώνης Λαμπρινίδης
Διονύσης Μελάς
Γιώργος Περπιράκης
Χάρης Σακελλαρίου
Κώστας Χωρεάνθης

Εικονογράφηση: Τάκης Σιδέρης

Άνοιξη στο σχολείο

Απ' τη μάντρα – δίπλα μας – ολοένα
κράζει ένα πουλάκι... κι άλλον ένα·
και – άξαφνα – γλυκά, σ' έχει νυστάξει
το πρωινό του Μάρτη μες στην τάξη,

μάλιστα όταν παύει το πουλί
κι η γαλήνη πέφτει πιο πολλή
και στο νου σου παίζει κατιτί
σαν χρυσή κλωστήτσα, σαν κλωστή...

.....
Απ' τον ήλιο, απάνω στη γραφή,
βγαίνει το μελάνι χρυσαφί,
κι ένιωσες – σκυμμένος στο δεφτέρι –
τον ψιλό τον ιδρώτα στο χέρι...

Και στην ανοιξιάτικη ποδιά
κάθονται τα ουράνια τα μαβιά
– έγινε το δίμιτο μετάξι
κι ανοιχτός παράδεισος η τάξη...

Τέλλος Άγρας

1. Συμπληρώνω τους στίχους του ποιήματος με τις λέξεις που λείπουν. Ύστερα συζητούμε στην τάξη τη σημασία τους:

και –άξαφνα– , σ' έχει νυστάξει
κι η γαλήνη πιο πολλή
και στο νου σου κατιτί
..... τον ιδρωτα στο χέρι...
Και στην ποδιά...

2. Συμπληρώνω κάθε φράση με το ρήμα που ταιριάζει και συζητώ για τη σημασία της:

(έζωσαν, έφαγε, βγήκε, να ρίξει, μασά)

Η Ελισάβετ μού τ' αυτιά.

Τον Ανέστη τον τα φίδια.

Η Ευτυχία θέλει μας στάχτη στα μάτια.

Ο Λάζαρος τα λόγια του.

Η Μαρία ακόμη δε από τ' αυγό.

3. Σχηματίζω φράσεις, χρησιμοποιώντας εδώ τις λέξεις που συμπλήρωσα στις ασκήσεις 1 και 2 με την κυριολεκτική σημασία τους:

Η λάζαρη μάνει τα ωυρά γηνιά.

.....

.....

.....

.....

Η Εμισάβετ έφαγε τα μαυαρόνια της.

.....

.....

4. Συζητώ στην τάξη τη σημασία που έχουν οι φράσεις:

Αυτό σηκώνει πολύ νερό. Έμεινε μ' ανοιχτό το στόμα.

Αυτός τα 'χει τετρακόσια. Έφαγε η φακή το λάδι.

5. Συμπληρώνω τις παροιμίες με τις λέξεις που λείπουν:

Καθαρός ουρανός

Νηστικό αρκούδι

Τα πολλά λόγια

Όποιος βιάζεται

Η δουλειά νικά

6. Γράφω και μαθαίνω την τέταρτη στροφή του ποιήματος.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Λέξεις για την καρτέλα:

ζώνω - ζώνη, μαυαρόνια, περιοδικό, γάωι, δίχτυ

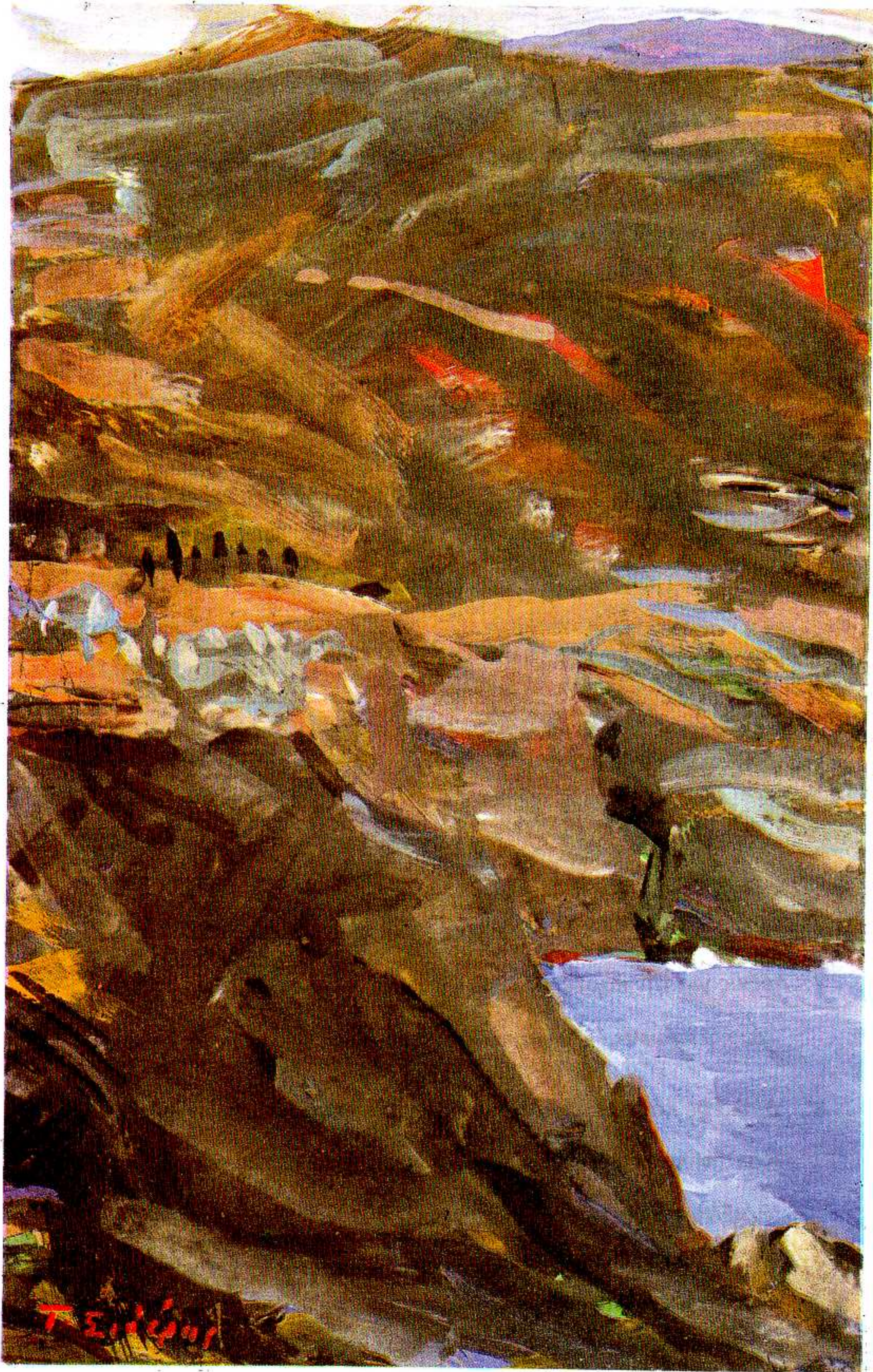
8*. Δίπλα σε κάθε κυριολεξία γράφω μια μεταφορά:

Καταπίνω ένα χάπι. *Δεν καταπίνω τις προσβολές.*

Έριξαν το δίχτυ.

Διαβάζω το περιοδικό.

Κλείνω τα μάτια.

Ο τόπος μας

Πριν να χαράξει, ακουγόντανε ολοτρόγυρα στα βουνά οι τσομπάνηδες, που λαλούσανε τα ζωντανά. Πριν βγει ο ήλιος από την Ανατολή, συναπαντιόντανε οι στρατοκόποι* και καλημεριζόντανε στα διάσελα και στα φρύδια των βουνών, που φυσούσε δυνατά ο αγέρας, κι ύστερα κατηφορίζανε στα χαμηλώματα, που δεν τα βρίσκει ο βοριάς, μόνο ακούγεται το βουητό της θάλασσας πίσω από τα χαμοβούνια· απάνω τους δε φυτρώνει άλλο από κρίταμα* κι απ' αρμυρήθρες, που τα τρώνε με το ξίδι οι απλοί άνθρωποι.

Κει που περπατάς στην ακρογιαλιά, για να φέρεις βόλτα τον κόρφο και ν' ανηφορίσεις απάνου στα βουνά κατά το χωριό, βλέπεις μακριά μια μαύρη γιαλόπετρα, που τη λούζει το κύμα, κι από πάνου της σαλεύει στον άνεμο ένα άγριο δέντρο.

Παραπέρα περνάς ένα ξεροπόταμο, που βγαίνει στη θάλασσα σκαμμένο στον ψιλό μαλαμοκαπνισμένον άμμο, και τα ψαράκια μπαينوβγαίνουνε μέσα, επειδή η θάλασσα με την πλήμμα* εμπήκε μέσα στο ρέμα. Κάτι τζιτζιφιές μυρίζουνε εκεί κοντά, πλάγι σ' έναν καλαμιώνα· από 'να μαντρί, που 'ναι στ' από πάνου το βουνό, γαβγίζουνε τα τσοπανόσκυλα.

Τις μέρες που φυσά αγέρας πολύς, τα κύματα αφρισμένα χτυπάνε στην ακρογιαλιά κι αγριεύει η ήμερη και περικλεισμένη κείνη θάλασσα· τα νερά στα πέλαγα ανακατώνονται, μια γίνονται μαβιά, μια πρασινίζουνε από τον αγέρα, τα κύματα κλώθονται θυμωμένα κι ανακαμαριάζουνε* σαν τ' άλογα με τη χήτη ξεμπλεγμένη. Γλάροι πετάνε από πάνου και βρέχουνε κάθε τόσο το φτερό τους στην αρμύρα. Οι αμμουδιές γίνονται κάτασπρες από τους αφρούς π' αναδιπλώνονται ολοένα. Οι θάλασσες πέφτουνε σαν κριάρια απάνου στους μαύρους βράχους και ραντίζουνε με τ' αρμυρό τους νερό τη στεριά, ίσαμε πέρα που πιάνουνε τα δέντρα. Μέσα στις σκοτεινές σπηλιές βουίζει ο αντίλαλος: «Ποσειδάων! Ποσειδάων!»

Απάνου στη στεριά ο αγέρας αναμαλλιάζει τα χαμόκλαδα,
τις κουνούκλες*, τις αστοιβιές, τους σκίνους και τα ρείκια· οι
ακρίδες και τ' άλλα μαμούδια κάθονται γαντζωμένα, για να
μην τα πάρει ο άνεμος. Από μέσα από κάτι αγριοπρινάρια,
που 'ναι πλαγιασμένα από τους βοριάδες, ξεπετιούνται ά-
ξαφνα δυο τρεις κοράκοι καταπάνου στον άνεμο, με τα φτε-
ρά κρεμασμένα σαν σπασμένα, κρίζοντας βραχνιασμένοι
«κρα, κρα» απάνου από τ' αφρισμένα νερά, π' αναταράζονται
με μεγαλοπρέπεια.

Φώτης Κόντογλου

στρατοκόποι= οδοιπόροι, πεζοπόροι

κρίταμα= φυτά που φυτρώνουν στα βράχια της ακρογιαλιάς

πλήμμα= πλημμύρα

ανακαμαριάζουνε= καμπουριάζουνε για να πάρουν φόρα

κουνούκλες= είδος θάμνου που φυτρώνει στα πλάγια

Φώτης Κόντογλου

1. Βρίσκω στο κείμενο τις κατάλληλες φράσεις και συμπληρώνω τις προτάσεις:

Τα κύματα κλώθονται θυμωμένα κι ανακαμαριάζουνε
..... με τη χήτη ξεμπλεγμένη.

Οι θάλασσες πέφτουνε απάνου
στους μαύρους βράχους. Από μέσα ξεπετιούνται
δυο τρεις κοράκοι με τα φτερά κρεμασμένα

2. Αντιστοιχίζω τα δύο μέρη των παρομοιώσεων. Υστερα τις λέω προφορικά χρησιμοποιώντας το σαν αντι για το λες και:

Έτρεχε γρήγορα	λες κι ήταν χελιδόνια.
Τραγουδούσαν γλυκά	λες κι ήταν αγριοκάτσικα.
Κρατούσε το πιρούνι	λες κι ήταν άνεμος.
Σκαρφάλωναν στα βουνά	λες κι ήταν αηδόνια.
Πέταξαν κι έφυγαν	λες κι ήταν τρίαίνα.

3. Βάζω Π στα τετραγωνάκια των φράσεων που έχουν παρομοίωση:

- ☐ Σήκωσε την κούπα κι ευχήθηκε σαν ήρθε η σειρά του.
- ☐ Έτρεξε το κλεφτόπουλο σαν να 'τανε ζαρκάδι.
- ☐ Σαν βγεις στον πηγεμό για την Ιθάκη...
- ☐ Έχει αϊτού ματιά και λαγού περπατησιά.
- ☐ Τον έβλεπε σαν κουνούπι.
- ☐ Σαν ποιος να χτύπησε μεσάνυχτα την πόρτα;

4. Συζητώ στην τάξη τη σημασία των παρομοιώσεων:

Τρέχει σαν λαγός, σαν ζαρκάδι, σαν σαίτα, σαν τρελός.

Περπατεί σαν κάβουρας, σαν πάπια, σαν χελώνα, σαν πέρδικα.

Κόκκινος σαν αστακός, σαν παπαρούνα, σαν παντζάρι.

Ψηλός σαν κυπαρίσσι, σαν έλατο, σαν λελέκι.

Μαλλιά σαν μετάξι, σαν χρυσάφι, σαν της τρελής.

5. Γράφω και μαθαίνω:

Οι δάσσοις ιέρτοννε σαν ιριάρια αιώνον στους
μαύρους βράχους και ραντίζοννε με τ' αρμυρό τους
νερό τη στεριά.

6. Λέξεις για την καρτέλα:

αιό' ιάνω - αιοιάνω, ιούσα, ιουννούσι, ιιρούνι

7. Σκέφτομαι και γράφω:

Ο τόπος μου.

8*. Συμπληρώνω τις παρομοιώσεις με το όνομα ζώου που ταιριάζει:

Ήταν δυνατός

Φέρθηκε πονηρά

Έτρεμαν από φόβο

Είναι ήσυχα

Περπατά καμαρωτά

Πεισματώνει

όπως

Βρεμένα είναι ή ξερά;

Μια φορά ήταν ένας τεμπέλης, από τους πιο μεγάλους τεμπέληδες του κόσμου. Ο αθεόφοβος, φοβόταν τη δουλειά, όσο δε φοβόταν το διάολο. Αν του 'δινες ψωμί, έτρωε, αν δεν του 'δινες, μπορούσε να ψοφήσει από την πείνα...

Μια μέρα, ήταν βασιλεμένος ο ήλιος, κι αυτός δεν είχε βάλει τίποτα στο στόμα του. Την άλλη μέρα, για να μην τον βιάσει* η πείνα να δουλέψει, σκέφτηκε να κάμει τον πεθαμένο ψεματινά. «Πιο καλά να με θάψουνε», είπε μέσα του, «παρά να μου δώκουν δουλειά!»

Τον είδαν οι γειτόνοι ξαπλωμένο στη στρώση* του και σκεβρωμένο, τότε θάρρεψαν για νεκρό και φωνάξαν τους παπάδες να τον πάρουνε...

Στο δρόμο που πήγαινε το λείψανο του τεμπέλη, μια γυναίκα είδε τον πεθαμένο, τον λυπήθηκε κι είπε από το παραθύρι της:

— Ο κακόμοιρος! Από την πείνα του θα πέθανε! Πού να 'το 'ξερα χτες να σου στείλω καμπόσα παξιμάδια που έχω!

Ο τεμπέλης από το σεντούκι* του, σαν άκουσε τα λόγια της γυναίκας, άνοιξε τα μάτια του και ρώτησε:

— Βρεμένα 'ναι τα παξιμάδια για ξερά;

— Ξερά, του λέει η γυναίκα.

— Ε, τότες, ψάλλετε, παπάδες, ψάλλετε! λέει ο τεμπέλης, και σφαλά τα μάτια του.

Ο γρουσούζης! Προτίμησε να θαφτεί ζωντανός, παρά να κάμει τον κόπο να μουσκέψει τα παξιμάδια...

Παροιμιακή ιστορία

για να μην τον βιάσει= για να μην τον αναγκάσει

στρώση= κρεβάτι

σεντούκι= φέρετρο

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με ό,τι λείπει:

Σκέφτηκε να κάμει ψεματινά.

Τόνε θάρρεψαν για

Στο δρόμο που πήγαινε του τεμπέλη,

...μπορούσε από την πείνα.

Από την πείνα του θα

..... τα παξιμάδια για ξερά.

...παρά να κάμει τον κόπο τα παξιμάδια.

Συζητώ με τους συμμαθητές μου τη σημασία των λέξεων που συμπλήρωσα.

2. Συμπληρώνω τις προτάσεις με ρήματα που βρίσκω στο κείμενο:

Ο αθεόφοβος τη δουλειά.

Αν του ψωμί, έτρωε.

Για να μην τον η πείνα να

σκέφτηκε να τον πεθαμένο ψεματινά.

Τόνε για νεκρό και τους παπάδες.

3. Αντικαθιστώ τα ρήματα που συμπλήρωσα στην άσκηση 2 με όποιο από τα παρακάτω ταιριάζει και ξαναγράφω τις προτάσεις:

(τρέμω, προσφέρω, εργάζομαι, αναγκάζω, καλώ, παριστάνω, νομίζω)

Ο αθεόφοβος έτρεμε τη δουλειά.

4. Αντιστοιχίζω τις προτάσεις που έχουν ρήματα με την ίδια ή περίπου την ίδια σημασία:

Μας συνόδεψε ως την αυλή.

Ο λαγός κρύφτηκε.

Χάθηκε απ' τα μάτια μας.

Έκλεισε την πόρτα.

Μουσκεύω τα παξιμάδια.

Το φίδι τρύπωσε.

Βρέχω το ξερό ψωμί.

Μας κατευόδωσε ως πέρα.

Εξαφανίσου από μπρος μου.

Σφάλισε τα μάτια της.

5. Αλλάζω τον τίτλο του κειμένου:

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Προτίμωσε να δαρτεί ζωντανός παρά να μάρει
τον υόιο να μονοιέγει τα παξιμάδια.*

7. Λέξεις για την καρτέλα:

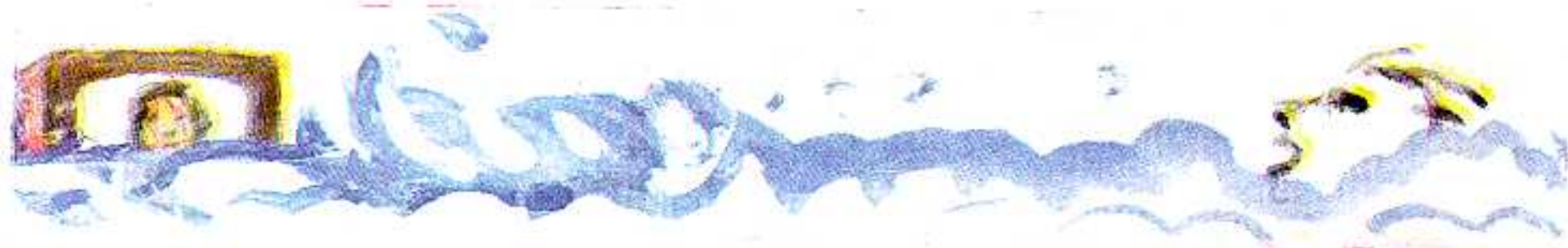
γοφώ-γόφιος,-ια,-ιο, τρυώνω, σταγόνα.

- 8*. Γράφω τις παρακάτω λέξεις στη σειρά, ώστε η έννοιά τους να παρουσιάζεται όλο και πιο δυνατή ή πιο μεγάλη:

βροχή, κατακλυσμός, νεροποντή, ψιχάλα, σταγόνα

ανήσυχος, πανικόβλητος, τρομαγμένος, φοβισμένος

δήμος, επαρχία, κοινότητα, νομός, οικισμός

«Χρησιμοποιείτε αφρόλουτρο Μπλουμ, Μπλουμ»

Ήταν κάποτε ένας άνθρωπος, που κάθε βράδυ έβλεπε στην τηλεόραση τις διαφημίσεις και μετά αγόραζε ό,τι έβλεπε να διαφημίζουν.

Έτσι, μια φορά είδε μια πανέμορφη κοπέλα μέσα σ' ένα καινούριο αφρόλουτρο. «Μπλουμ, Μπλουμ! Το αφρόλουτρό σας. Με Μπλουμ, Μπλουμ είστε πάντα υγιείς και ευτυχείς», έλεγε η διαφήμιση.

Πρωί πρωί, λοιπόν, αγόρασε τρία μπουκάλια και βάλθηκε μονοκοπανιά να γίνει «υγιής και ευτυχής». Πήρε το' να μπουκάλι, το άδειασε στην μπανιέρα και χώθηκε μέσα. Μόνο που πλατσούρισε λιγάκι, κι ένας ωραίος αφρός απλώθηκε παντού. Και καθώς τσαλαβουτούσε, ο αφρός γινόταν όλο και περισσότερος και ψήλωνε και ψήλωνε, ώσπου ο άνθρωπος χώθηκε μέχρι τη μύτη κι έμοιαζε σαν να βρίσκεται μέσα σε μια παχύρρευστη μαρέγκα.

Προσπαθούσε ν' απαλλαγεί απ' τις σαπουνάδες – δεν μπορούσε ούτε αέρα πια να πάρει – μα αυτές όλο και πύκνωναν και σκορπίζονταν ψηλά, για να διαλυθούν μετά σε χιλιάδες σαπουνόφουσκες. Ο αφρός φούσκωνε και μεγάλωνε κι ανέβαινε· έφτασε πάνω απ' το κεφάλι του ανθρώπου, ίσαμε το ταβάνι. Αυτός ο ίδιος, βέβαια, ούτε τόσο δα δεν αισθανόταν «υγιής και ευτυχής». Έβλεπε γύρω του μόνο άσπρα κι η μύτη του και τ' αυτιά του ήταν γεμάτα σαπουνάδες.

Ολόκληρος – χέρια, πόδια – χτυπιόταν φωνάζοντας «Στοπ! Στοπ!» και κατάπινε συνέχεια όλο αυτό το πράγμα. Η γυναίκα του και τα παιδιά του έσπασαν τρομαγμένοι την πόρτα. Ένα πηχτό άσπρο σύννεφο σαπουνάδας ανάβλυζε μέσ' απ' το μπάνιο και πάνω σ' αυτό ο άνθρωπος χτυπούσε πόδια και χέρια λαχανιάζοντας, φτύνοντας και βήχοντας.

Ούρσουλα Βέλφελ

1. Γράφω δίπλα στις λέξεις τις συντομογραφίες τους:
(εκ., αρ., Α., κ., ΒΔ, κυβ., γραμμ., Δδα, βλ. δηλ., μίλ., Κορ, Κα)

βλέπε	<i>βλ.</i>	εκατοστό	
δηλαδή		γραμμάρι	
αριθμός		δεσποινίδα	
ανατολικά		βορειοδυτικά	
μίλια		κυβικά	
κύριος, κυρία		Κύριος, Κυρία	

2. Διαβάζω την παρακάτω ιστορική σημείωση:

Ο Μ. Αλέξανδρος είχε οδηγήσει το στρατό του στη Μ. Ασία την άνοιξη του 334 π.Χ. Στις αρχές του 329 π.Χ. από την Αλεξάνδρεια κατευθύνθηκε ΝΑ και ύστερα από πορεία 100 χμ. έφτασε στη Νίκαια που βρισκόταν Δ από τον ποταμό Χόη. Πολεμικές φυλές κατοικούσαν Β της κοιλάδας του ποταμού Ινδού.

3. Συζητώ με τους συμμαθητές μου το περιεχόμενο των παρακάτω διαφημίσεων:

Ο συνεταιρισμός μας διαθέτει έπιπλα σε τιμές λογικές.

Επισκεφθείτε μας προτού αποφασίσετε.

Ευκολίες πληρωμής

ΕΠΙΠΛΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ, Λ. Μαραγκού 10

Δεν είναι διαφήμιση!

Χωρίς λεφτά αγοράζετε
έπιπλα σε απέραντη ποικιλία.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΠΛΟΥ

τηλ. 122-30

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Μια διαφήμιση για ένα προϊόν ή ένα αξιοθέατο του τόπου μας.

5. Γράφω και μαθαίνω τις συντομογραφίες:

Κα, ΒΔ

ση., βγ.,

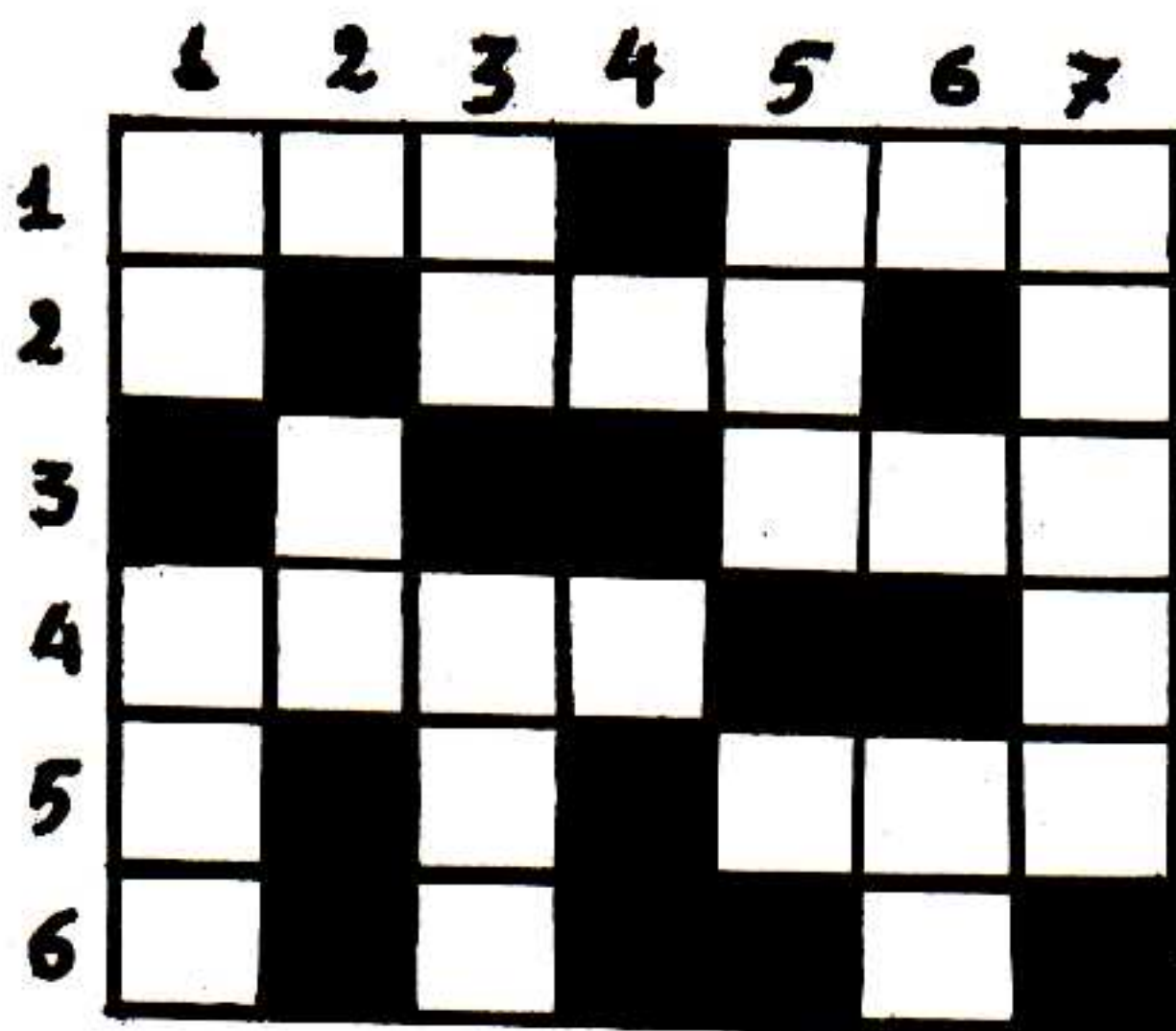
μή., γραμμ.,

υνβ., ευ.,

6. Λέξεις για την καρτέλα:

δεσποινίδα, εμπορείο, ωροτού, ανατολιμός, -ή, -ό,
νοπέα, ανατολιμά

7*. Λύνω το σταυρόλεξο:

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Ασφαλίζει τους αγρότες. - Μισό ΠΡΟ-ΠΟ (αντίστρ.).

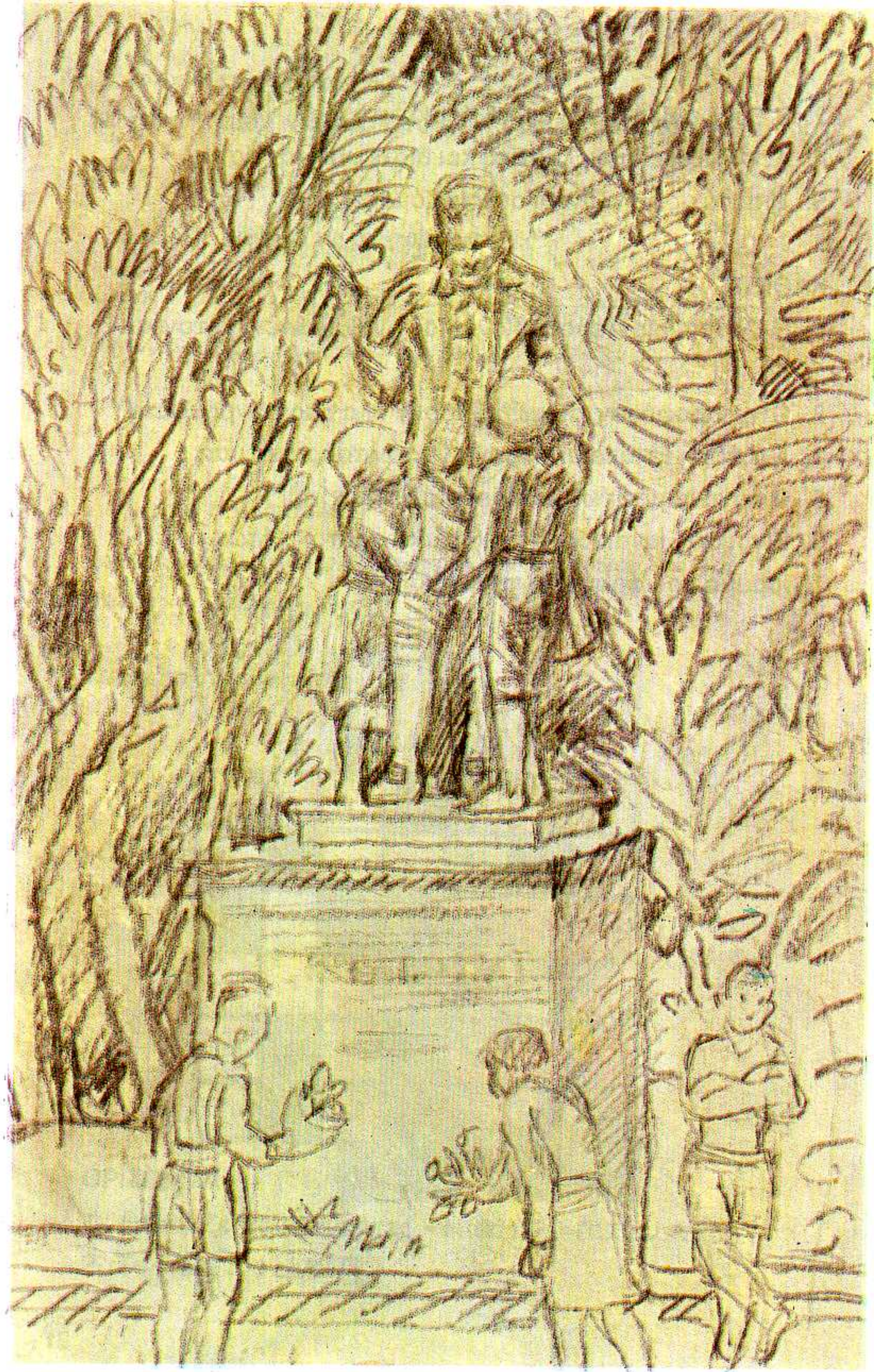
2. Το σήμα του είναι

3. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
4. Ασφαλίζει επαγγελματίες και βιοτέχνες (αντίστρ.).
5. Σ' αυτό ασφαλίζονται οι εργαζόμενοι.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Η Ολυμπιακή Αεροπορία. - Μας ενημερώνει για τον καιρό.
2. Όταν προφέρονται μαζί, εννοούν όλα μας τα γράμματα.
3. Ανώνυμη Εταιρεία. - Φροντίζει τον τουρισμό μας.
5. Ο οργανισμός των σιδηροδρόμων μας.
6. Είναι στις πινακίδες των κρατικών αυτοκινήτων.
7. Ίδρυμα που φροντίζει τα παιδιά.

Ιωάννης Ερρίκος Πεσταλότσι

Σε μια πλατεία του Ύμπερτον, που είναι μια από τις πόλεις της Ελβετίας, είναι στημένο ένα μπρούντζινο άγαλμα ή, καλύτερα, ένα σύμπλεγμα γλυπτό. Δυο παιδιά, ένα αγοράκι κι ένα κοριτσάκι, κοιτάζουν με λατρεία κι αφοσίωση έναν ηλικιωμένο άντρα ξερακιανό και σχετικά άσχημο, που κάτι τους λέει αγκαλιάζοντάς τα προστατευτικά. Τα παιδιά θα μπορούσαν νά 'ναι οποιαδήποτε παιδιά της ελβετικής αυτής πόλης, αλλά ο ηλικιωμένος άντρας είναι ο πολύς, ο μεγάλος Ιωάννης Ερρίκος Πεσταλότσι.

Αλλά ποιος είναι αυτός ο μεγάλος Πεσταλότσι; Ας αφήσουμε να μας τον περιγράψει ένας παλιός μαθητής του:

«Φανταστείτε, μας λέει, έναν άνθρωπο πολύ άσχημο, με μαλλιά ανασηκωμένα, πρόσωπο στιγματισμένο από την ευλογιά και γεμάτο φακίδες... Το βάδισμά του λαχανιασμένο κι άστατο. Τα λόγια του έβγαιναν πότε αργά, πότε ορμητικά, πότε τρυφερά και μελωδικά, πότε απότομα σαν κεραυνός. Όλοι τον φωνάζαμε «πατέρα» μας. Τον αγαπούσαμε, γιατί όλους μάς αγαπούσε. Όταν καμιά φορά περνούσε καιρός χωρίς να τον δούμε, νιώθαμε καταλυπημένοι. Μα όταν γύριζε, τα μάτια μας δεν ξεκολλούσαν από πάνω του».

Ο Πεσταλότσι ήταν δάσκαλος. Γεννήθηκε στη Ζυρίχη της Ελβετίας το 1746. Ο πατέρας του ήταν γιατρός, μα πέθανε πολύ νωρίς, όταν ο Ιωάννης Ερρίκος ήταν μόλις έξι χρόνων. Έμεινε με τη μητέρα του, που του φύτεψε μες στην καρδιά το πιο ευγενικό κι ανώτερο αίσθημα: Ν' αγαπά τους συνανθρώπους του και να θυσιάζει τον εαυτό του για τους άλλους.

Αργότερα, όταν μεγάλωσε, αν κι ο ίδιος ήταν φτωχός, πήγε σε μια γειτονική κωμόπολη, το Νούχοφ, κι άνοιξε άσυλο για τα φτωχά παιδιά. «Ας τρεφόμεν μόνο με νερό, έλεγε, για να δώσω στα φτωχά παιδιά το γάλα που έχουν ανάγκη». Είχε καταφέρει να μαζέψει ογδόντα ως εκατό παιδιά. Τα έντυνε, τα τάιζε και προσπαθούσε να τα μορφώσει. «Έζησαν σαν ζητιάνος, για να μάθω στους ζητιάνους να ζουν σαν άνθρωποι», έλεγε αργότερα.

Για ένα διάστημα η ελβετική κυβέρνηση του ανέθεσε τη διεύθυνση ενός ορφανοτροφείου στην πόλη Σταντς. Η πόλη όμως αυτή έπαθε πολλές συμφορές. Τελευταία, στις 9 του Σεπτέμβρη του 1798, κυριεύτηκε από τους Γάλλους. Πολλοί από τους κατοίκους της σκοτώθηκαν, τα περισσότερα σπίτια της κάηκαν και τ' ορφανοτροφείο έγινε για λίγες μέρες στρατώνας. Σκορπίστηκαν τα ορφανά στους πέντε δρόμους κι ο Πεσταλότσι δεν ήταν εκεί, για να τα περιμαζέψει. Μόλις το έμαθε, ξεκίνησε αμέσως, κι ας ήταν νύχτα, για τη ρημαγμένη πόλη. Βρήκε εκεί, ανάμεσα στα συντρίμματα και τα καμένα σπίτια, παιδιά πεινασμένα να γυρίζουν στους δρόμους. Οι γονιοί τους ή είχαν σκοτωθεί ή είχαν φύγει για τα γύρω βουνά. Η καρδιά του Πεσταλότσι σφίγγεται από πόνο. Τα μάτια του πλημμυρίζουν δάκρυα. Ανάστατος, με τα μαλλιά ανασηκωμένα, γυρίζει στους δρόμους να τα περιμαζέψει. Βγάζει από το σακίδιό του και τους δίνει ό,τι φαγώσιμο έχει: μήλα, παξιμάδια, μπισκότα. Τους δίνει όσα λεφτά έχει στις τσέπες του.

Από τις πολλές ταλαιπωρίες συχνά κλονίστηκε η υγεία του, μα δε σταμάτησε ποτέ να κάνει ό,τι μπορεί, για να βλέπει γύρω του τα παιδιά χαρούμενα κι ευτυχισμένα. Έλεγε: «Ολόκληρη η εκπαίδευση δεν αξίζει μια πεντάρα, αν κάνει το παιδί να χάσει το θάρρος και το κέφι του». Έλεγε ακόμα: «Το γέλιο είναι δώρο του Θεού. Αφήστε το παιδί να γελά. Κάνετέ το χαρούμενο!» Δε θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι από τον Πεσταλότσι και δώθε αλλάζει η στάση των παιδαγωγών απέναντι στο παιδί, αλλάζει ο κόσμος. Μπήκαμε στον «αιώνα του παιδιού».

Και δίκαια θα μπορούσαν να τον λένε «πατέρα» τους όλα τα παιδιά του κόσμου και το άγαλμά του να είναι στημένο μες στις αγνές κι άδολες καρδιές τους.

Μιχάλης Παπαμαύρος

Portrait of a woman in a blue dress, standing at a podium, addressing a large crowd of people in a hall. The woman is gesturing with her right hand raised. The crowd, consisting of men, women, and children, is seated and looking towards the speaker. The background features a large window with blue and white panes. The floor is a warm orange-brown color. The painting style is expressive, with visible brushstrokes and a rich color palette.

1. Βρίσκω στο κείμενο ό,τι λείπει από τις προτάσεις και τις συμπληρώνω:
..... να μας τον περιγράψει ένας παλιός μαθητής του.

« μόνο με νερό, έλεγε, για να δώσω στα φτωχά παιδιά το γάλα που έχουν ανάγκη».

Μόλις το έμαθε, ξεκίνησε αμέσως, κι νύχτα.

2. Ρωτώ με το θα και απαντώ με το ας χρησιμοποιώντας τα ρήματα της παρένθεσης:

(τρώγω, πίνω, τραγουδώ, παίζω, σχολάω, κοιμούμαι)

Θα φάμε;

Ας φάμε.

.....
.....
.....
.....
.....

3. Συμπληρώνω τις προτάσεις με το ας + το κατάλληλο ρήμα, ώστε να φανερώνουν εναντίωση:

(είμαι, θυμώνω, γελώ, πηδώ, σηκώνομαι, έχω, πονώ)

..... ο πατέρας, εμείς θα παίξουμε.

Πολέμησαν γενναία κι λίγοι.

Θα ταξιδέψουμε κι αέρας.

«..... Κι , για να λεν πως δεν πεινούμε».

Δε γυρεύω δανεικά κι ανάγκη.

..... ο ώμος μου, θα σηκώσω το δέμα.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

μεισιμότο, δανειμός, -ή, -ό, σχολάω-σχολάω-σχολνώ
μαγύτερος, -η, -ο, ώμος

5. Αντιστοιχίζω εκείνα που ταιριάζουν:

Ας την έβλεπα την Πάτρα

Ας είχα λίγα πρόβατα

Ας έρθει πια

Ας αγωνιστούμε

Ας μπορούσα

Ας μην ξυπνούσα

το καλοκαίρι.

για ένα καλύτερο αύριο.

από τ' όνειρο αυτό.

έστω μόνο μια φορά.

και να 'τανε δικά μου.

να γυρίσω στο νησί μου.

6. Σημειώνω Ε στις φράσεις που φανερώνουν ευχή και Α στις φράσεις που φανερώνουν αδιαφορία:

☐ Ας γίνει ό,τι θέλει.

☐ Ας είχαμε και στη γειτονιά μας ένα πάρκο!

☐ Ας μου χάριζαν κι εμένα ένα ποδήλατο!

☐ Ας βραχούμε.

7. Σκέφτομαι και γράφω:

Ένα πρόσωπο που θαυμάζω.

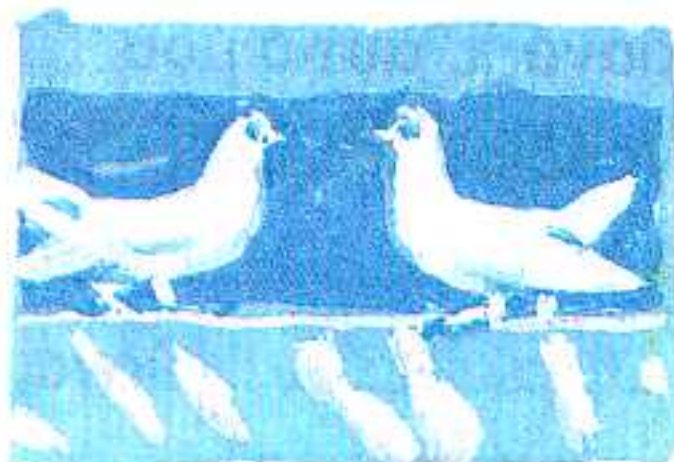

8. Γράφω και μαθαίνω:

*«Ας τρεγόμεν μονο με νερό, έχεγε, για να δώσω
στα φτωγά παιδιά το γάλα που έχουν ανάγκη».*

9*. Γράφω 3 φράσεις που να περιέχουν και το ας:

Προσευχή

Βοήθησέ μου τα μάτια, Κύριε, να ιδούν
τον καλό σου ουρανό, τ' αυτιά μου ν' ακούσουν
το καλό σου τραγούδι· να μη σκοτωθώ
στον πόλεμο, αλλά να μπορέσω να κάμω
τη ζωή μου αντάξια του νερού, του καρπού
και, κυρίως, του ήλιου αυτοκράτορα
που διανέμει το στέμμα του, δένει
τη βροχή και το χώμα γύρω απ' το σπόρο
της γης, συνεργάζεται σαν υπηρέτης.

Βοήθησέ με να γίνω έργα, και να προλάβω
ν' ανάψω τα φώτα· να βοηθήσω στο άνοιγμα
των δρόμων που συναντιώνται· να ξε-
ρυπάνω τη γης. Να γίνει το όνειρο:
Ν' ανατείλουν δυο ήλιοι μαζί στο στερέωμα· ο ένας τους
μέσ' απ' την άβυσσο του διαστήματος, όπως
πάντα, κι ο δεύτερος, ο άλλος, η Αγάπη,
μέσ' από την ανθρώπινη άβυσσο.

Νικηφόρος Βρεττάκος

1. Βρίσκω στο ποίημα ό,τι λείπει από τους παρακάτω στίχους και τους συμπληρώνω:

Βοήθησέ μου τα μάτια, Κύριε,
τον καλό σου ουρανό, τ' αυτιά μου
το καλό σου τραγούδι· μη
στον πόλεμο, αλλά να κάμω
Βοήθησέ με έργα, και
..... τα φώτα· στο άνοιγμα
των δρόμων που συναντιώνται·
..... τη γης το όνειρο:

2. Συμπληρώνω τις ερωτήσεις με το να + τα ρήματα που βρίσκω στις απαντήσεις:

— *Να περπατήσουμε* ως το
υδραγωγείο; — Ας περπατήσουμε.
— τη ζακέτα σου; — Φόρεσέ την.
— από το
ξυλουργείο; — Ας περάσουμε.
— και την Άννα; — Ας την πάρουμε.
— κι εγώ μαζί σας; — Ευχαρίστως, έλα.

3. Συμπληρώνω τις φράσεις με το να + τα ρήματα που είναι σε παρένθεση, στον κατάλληλο τύπο, όπως στα παραδείγματα:

(Έχω) *Να 'χα* φτερά (πετώ) !
(αγναντεύω) τον κάμπο!
Μακάρι (φωτίζω) οι δυο ήλιοι τον κόσμο μας!
Ο ένας (χαρίζω) τα καλά, που πάντα μας δίνει,
κι ο άλλος (γεμίζω) καλοσύνη τις καρδιές μας.
(Είμαι) *Να 'σαι* καλά που με σκέφτηκες.
Χώμα (πιάνω) χρυσάφι (γίνομαι)

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Πώς θα ήταν ο κόσμος αν τον φώτιζε ο ήλιος της αγάπης

5. Γράφω και μαθαίνω:

Να γίνει το όνειρο:

Ν' ανατείλουν δυο ήλιοι μαζί στο στερέωμα.

6. Λέξεις για την καρτέλα:

υδραγωγείο, λαϊέτα, ψυχουργείο

7* Γράφω πέντε ερωτήσεις που ν' αρχίζουν με το να:

Ο ήλιος με τα κρόσσια

Πάντα ονειρευόμουν να υψώσω ένα χαρταετό. Όμως η μάνα μου κι ο παππούς ούτε που θέλανε ν' ακούσουνε κάτι τέτοιο.

Εκείνη τη χρονιά το πήρα απόφαση. Θα ύψωνα χαρταετό. Διάλεξα το μέρος που θα τον αμολούσα, ένα οικόπεδο μερικά τετράγωνα πιο κάτω από το σπίτι μας.

Βρήκα και παρέα, να κρατήσει «κεφάλι». Ήτανε μια αδύνατη κοπελίτσα, που ερχότανε πότε πότε στην καγκελόπορτα της αυλής και τα λέγαμε. Την έβαλα να ορκιστεί πως δε θα μαρτυρούσε το μυστικό μου στη μάνα μου και στον παππού και της έκανα την αποκάλυψη. Δέχτηκε μετά χαράς. Γνώριζα ότι στα ύψη δε θα 'φτανε ποτέ, γιατί δεν είχα μεγάλη καλούμπα. Πού ξέρεις όμως;

— Πού θα πας; ρώτησε η μάνα μου, όταν με είδε να ετοιμάζομαι για φευγάλα.

— Στη θεία, απάντησα.

Δεν πήγαινα εκεί, όσο κι αν με παρακαλούσανε. Εκείνη την Κυριακή όμως και στο φεγγάρι θα μπορούσα να πάω.

Έβγαλα κρυφά το χαρταετό μου από το υπόγειο. Συνάντησα και τη βοηθό μου και ξεκινήσαμε καμαρωτά καμαρωτά.

Στο οικόπεδο είδαμε οχτώ χαρταετούς. Ίσαμε είκοσι παιδιά φώναζαν κι αλάλαζαν.

— Λοιπόν, ας μη χάνουμε καιρό, είπε το κορίτσι.

Στάθηκε στην άκρη, κράτησε απαλά τα καλαμάκια, κι εγώ άπλωσα το σπάγκο. Ο χαρταετός μου, τ' όνειρό μου, φάνηκε προς στιγμή ότι θ' ανέβαινε. Μα έγειρε και ξάπλωσε στο χώμα.

ένας χοντρός, λίγο μεγαλύτερός μου, μου έδωσε μια σερπαντίνα:

— Πάρε! κόψε την κομμάτια και φτιάξε φούντες: θα τις δέσεις στην άκρη.

Έτσι κι έγινε. Η ουρά μεγάλωσε και, μόλις η φίλη μου κράτησε και πάλι τα καλαμάκια κι εγώ πήρα θέση να τρέξω, ο χαρταετός άρχισε ν' ανεβαίνει.

Πέρασαν δέκα ολόκληρα λεπτά. Και σε μια στιγμή είδα ένα παιδί να στέκεται πολύ κοντά μου. Κοιτούσε μια τον «ήλιο με τα κρόσσια» και μια εμάς.

— Εσύ δεν έχεις χαρταετό; ρώτησε το κορίτσι.

Με το κεφάλι του έγνεψε «όχι».

— Δώσε του να κρατήσει λίγο το χαρταετό σου, μου είπε η φίλη μου.

— Γιατί; ρώτησα.

— Πρέπει, αποκρίθηκε.

Πριν καλά καλά τ' αποφασίσω, το άγνωστο παιδί άρπαξε με λαχτάρα την καλούμπα. Και σιγά σιγά ξεθάρρεψε κι άρχισε να τραβάει το σπάγκο και να βάζει το χαρταετό να κάνει «βουτιές».

Ξάφνου του 'μεινε στο χέρι το ξυλάκι του σπάγκου κι ο χαρταετός βάλθηκε να φεύγει, να πηγαίνει μακριά, πάνω από τις καμινάδες και τα δέντρα.

— Τρέχα, έσπασε ο σπάγκος! φώναξε το κορίτσι. Αλλά πού να τρέξω; Στις στέγες των σπιτιών; Χρειάζονται φτερά, πραγματικά φτερά να τον προφτάσεις.

— Τι κάνει η θεία σου; ρώτησε ο παππούς, όταν γύρισα αμίλητος.

— Πολύ καλά, σας χαιρετάει, είπα σοβαρός, να μη βάλω τα κλάματα.

Σπύρος Τσίρος

1. Βρίσκω στο κείμενο ό,τι λείπει από τις παρακάτω προτάσεις και τις συμπληρώνω:

Εκείνη τη χρονιά το πήρα απόφαση. χαρταετό.

Διάλεξα το μέρος που τον

Την έβαλα να ορκιστεί πως δε

το μυστικό μου.

Γνώριζα ότι στα ύψη δε ποτέ...

...και στο φεγγάρι να πάω.

Ο χαρταετός μου... φάνηκε προς στιγμή ότι

2. Αντιστοιχίζω τις φράσεις που έχουν το ίδιο περίπου νόημα:

Ήταν δυνατόν να συμβεί. Δε θα πήγαινε;

Ήταν δυνατόν να μην πάει; Θα συνέβαινε.

Μπορούσε να μην τραυματιστεί. Δε θ' απαντούσε.

Πώς να τους το πει; Δε θα τραυματιζόταν.

Ήταν δυνατόν να μην απαντήσει. Πώς θα τους το έλεγε;

3. Ξαναγράφω τις φράσεις, όπως στο παράδειγμα:

Ο χαρταετός μπορούσε να υψωθεί.

Ο χαρταετός θα υψωνόταν.

Ήταν δυνατόν να φτάσει πολύ ψηλά.

.....

Μπορούσε ν' αδειάσει όλη η καλούμπα.

.....

Ήταν δυνατόν να πέσει σε κάποια τάρτασα.

.....

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Την ιστορία που διαβάσαμε σε 10 το πολύ γραμμές

5. Ξαναγράφω τις προτάσεις έτσι ώστε αυτό που φανερώνουν να παρουσιάζεται σαν κάτι που θα μπορούσε να γίνει:

Θα περάσουμε το ποτάμι με βάρκα.

Θα περνούσαμε το ποτάμι με βάρια.

Το μεγάλο αυτοκίνητο καταναλώνει πολλή βενζίνη.

.....
Το μπουμπούκι μεταμορφώνεται σε άνθος.
.....

6. Γράφω και μαθαίνω:

Διάλεξα το μέρος που θα τον αμοχούσα, ένα οικόπεδο, μεριδιά τετράγωνα πιο πάνω από το σπίτι μας.

7. Λέξεις για την καρτέλα:

αδειάζω, τάρτσας, βενζίνη, μπουμπούκι, αταξία, σπιτονοικοκύρης - σπιτονοικοκυρά

- 8*. Ξαναγράφω και συμπληρώνω τις προτάσεις, έτσι ώστε να φανερώσουν το πιθανό:

Ο Πάνος κουράστηκε να παίζει.

Ο Πάνος θα κουράστηκε να παίζει, γι' αυτό σταμάτησε.

Ο Νίκος έκαμε κάποια αταξία.

.....
Ο σπιτονοικοκύρης μας γύρισε.
.....

Η σοφία της γαρίδας

— Καλημέρα, ξαδέρφη! είπε ο κάβουρας στη γαρίδα. Τι κάνεις; Πώς περνάς;

— Πολύ καλά, ευχαριστώ, είπε η γαρίδα και τραθήχτηκε σιγά σιγά πιο πίσω.

Είναι σοφή και προνοητική η γαρίδα. Ξέρει ότι ο ξάδερφός της ο κάβουρας δε λογαριάζει συγγένειες, όταν πεινά. Αλλά την ώρα εκείνη δεν πλησίαζε με κακές διαθέσεις. Είχε όρεξη για παρέα. Κάθισε λοιπόν σ' ένα βραχάκι του βυθού κι άρχισε να μιλάει για το ένα και για το άλλο.

— Από φαΐ πώς περνάς; ρώτησε τη γαρίδα.

— Μμ, κάτι βρίσκω! είπε η γαρίδα.

— Εσύ βρίσκεις ευκολότερα φαΐ, είπε ο κάβουρας. Έχεις τη χάρη να κινείσαι εύκολα. Περπατάς στα βραχάκια και στα χορταράκια σαν πεζοπόρος, διασχίζεις το νερό σαν ψάρι, κολυμπάς, πηδάς, ανηφορίζεις, κατηφορίζεις, ενώ εγώ το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να σκαρφαλώνω στα βραχάκια και ν' αργοπερπατάω στο χορτάρι.

— Δηλαδή να... στραβοπερπατάς! είπε η γαρίδα κι έμπηξε τα γέλια.

— Χμ! Με κοροϊδεύεις για το στραβό μου περπάτημα... Ναι, προχωρώ πάντοτε με πλάγια βήματα, αλλά δεν ξέρεις το γιατί.

— Γιατί; ρώτησε η γαρίδα. Είμαι πολύ περίεργη να μάθω.

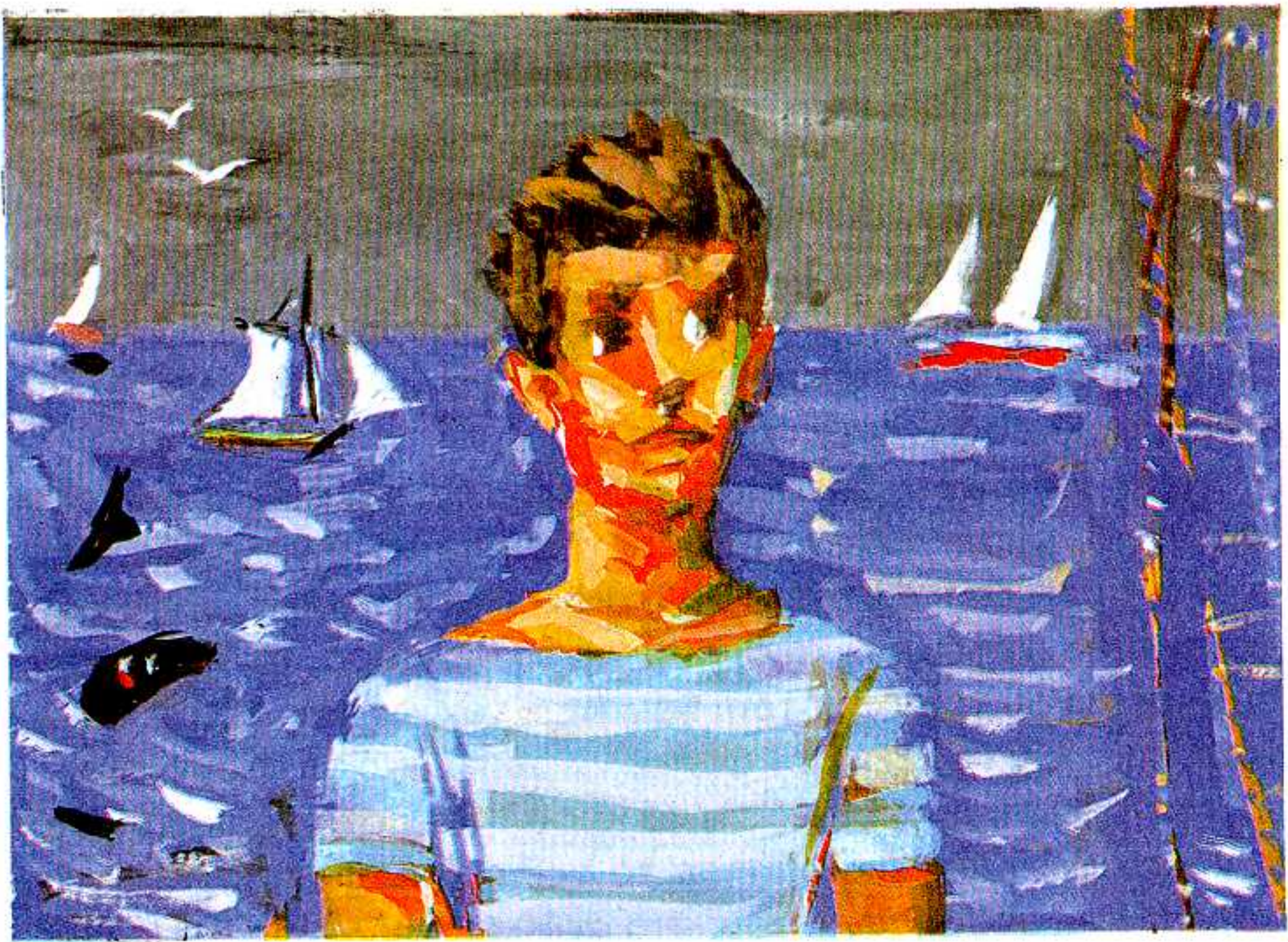
— Για μένα ο ίσος δρόμος είναι επικίνδυνος, είπε ο κάβουρας. Ας πούμε, είμαι εδώ και ξαφνικά έρχεται ψάρι από το μέρος που είσαι εσύ. Το ψάρι με βλέπει και με στρώνει αμέσως στο κυνήγι. Αν κάνω μεταβολή και τοβάλω στα πόδια ακολουθώντας ευθεία γραμμή, το ψάρι θα με φτάσει και θα με φάει. Τι κάνω λοιπόν εγώ; Μόλις το ψάρι πλησιάσει, δεν του γυρίζω την πλάτη, αλλά αρχίζω τα πλάγια βήματα. Κάνω πρώτα αριστερά. Το ψάρι με βλέπει και στρίβει προς την ίδια διεύθυνση. Τότε αμέσως φεύγω δεξιά. Το ψάρι με χάνει από τα μάτια του κι εγώ βρίσκω καιρό και κρύβομαι κάτω από κανένα βότσαλο ή μπαίνω σε καμιά τρύπα. Κατάλαβες; Έπειτα πρέπει να ξέρεις και το άλλο. Το σώμα μου ειν' έτσι φτιαγμένο, που μόνο με πλάγια βήματα μπορώ να κινούμαι.

- Ωραία, είπε η γαρίδα. Κατάλαβα.
- Τώρα όμως να μου εξηγήσεις κι εσύ γιατί όλο πας προς τα πίσω, είπε ο κάβουρας.
- Μου έρχεται πιο βολικά, απάντησε η γαρίδα.
- Αυτό δεν το καταλαβαίνω.
- Μου αρέσει καλύτερα, είπε η γαρίδα και τραθήχτηκε μακριά.
- Φεύγεις; ρώτησε ο κάβουρας.
- Ναι, ναι, πάω να βρω φαΐ! φώναξε η γαρίδα και τρύπωσε στα χορτάρια.

Στάθηκε λίγο συλλογισμένος. Κάτι του έλεγε μέσα του ότι η γαρίδα τού είχε κρύψει τους πραγματικούς λόγους, που την ανάγκαζαν να πλέει ανάποδα. Αν πρόσεχε όμως πώς είναι φτιαγμένη η ουρά της, θα καταλάβαινε γιατί αυτή φεύγει πάντοτε προς τα πίσω. Η ουρά του ψαριού στέκεται όρθια σαν λεπίδα μέσα στο νερό, ενώ η ουρά της γαρίδας είναι πλαγιαστή. Όταν το ψάρι θέλει να φύγει, κουνά την ουρά του δεξιά αριστερά και προχωρεί εμπρός. Αντίθετα, όταν η γαρίδα θέλει να φύγει γρήγορα, χτυπά με την πλαγιαστή ουρά της το νερό προς τα εμπρός κι αυτή τινάζεται προς τα πίσω.

Θέμος Ποταμιάνος

Το μεγάλο μαντάτο

Η νύχτα είχε πέσει για καλά και τούτη – η φαρμακωμένη η Ασημιώ – δεν έλεγε να κάνει βήμα απ' το μουράγιο. Στεκόταν σύρριζα στον τοίχο του ψηλού χτιρίου, που 'ταν ορθωμένο πάνω του, πλάι στη θάλασσα, κι είχε γίνει ένα τόσο δα μαύρο πράμα, μια μικρή σκοτεινή βούλα, καθώς ήταν μπουμπουλωμένη στην άκρη του πλακόστρωτου.

Τώρα να, θα 'βγαινε απ' το ψηλό χτίριο με τα μεγάλα, τα κιγκλιδόφραχτα παράθυρα, τα καταφωτισμένα, κάποιο πρόσωπο της υπηρεσίας, κανέναν ναύτη ή λιμενοφύλακα, με την μπλε σκούρα μπλούζα του και το μικρό χρυσό σιρίτι στο μανίκι, θα 'τρεχε κοντά της και θα της έδινε το μεγάλο μαντάτο.

«Καλέ κερά. Καλέ. Λάθος κάματε. Ο γιος σου ο Φραγκής ζει. Μας το 'παν τούτη την ώρα, με τον τηλέγραφο. Σώθηκε με πέντε άλλους νοματέους, απ' το τσούρμο του καραβιού...»

«... Όχου, παιδί μου», έκανε με σπασμένη φωνή κι έγειρε στο στήθος το κεφάλι της. «Όχου, Φραγκή μου».

Ύστερα απ' το χαμό του συχωρεμένου, αυτό το παιδί ήταν το μόνο της στήριγμα, η πνοή της η ίδια.

Σαν έριχνε το μάτι της πάνω του κι έβλεπε που μεγάλωνε, που ξεπεταγόταν, που σήκωνε μπόι και γινόταν άντρας σωστός, απολησμονούσε τον παιδεμό της, ξέχναγε τις πίκρες της. Και το βράδυ, που ερχόταν και ξάπλωνε ο Φραγκής, ώρα πολλή δε σφάλιζε μάτι, τό'χε γυρισμένο πάνω του, να τον κοιτάει και να κρυφοκαμαρώνει το σπλάχνο της.

Λέξη λοιπόν δεν έπεσε απ' τα χείλη της, σαν είδε τη λωλάδα του για το μπάρκο. Σαν πήγε και της είπε το μεγάλο νέο, πως είχε φτάσει πια η ώρα που θα 'παιρνε και τούτος – η μοναχή της ελπίδα στη ζωή – το δρόμο για τη θάλασσα, το δρόμο του συχωρεμένου του Δημήτρη, θάμπωσε το φως της, κόπηκε η ανάσα της. Όμως λέξη δεν άφηκε να πέσει από το στόμα της.

Μονάχα πήρε τρεμάμενη το κεφάλι του στα χέρια της και τον καταφιλούσε. Ακούμπησε τα χείλη της αλαλιασμένη στα μαλλιά του, στο μέτωπό του, στο στήθος του, να μη δει κείνος τα μάτια που 'χαν υγρανθεί, που 'χαν γίνει σα θολωμένη θάλασσα.

«Όχου, παιδί μου», έκανε σαν να ξεκλειδώνονταν τα φύλλοκάρδια της, καθώς τα συλλογιζόταν όλα τούτα η άμοιρη Ασημιώ.

«Όχου, μονάκριβο αγόρι μου...»

Νόμιζε πως ζούσε ακόμα κάποιο άσχημο, κάποιο εφιαλτικό όνειρο. Πως όλα όσα της είχαν πει, σαν είχε μαθευτεί το κακό κι είχε πάρει φρενιασμένη το δρόμο προς το μουράγιο, δεν μπορούσαν να 'ταν αληθινά, πως όπου και να 'ναι θα 'βγαινε απ' το ψηλό χτίριο κανένα πρόσωπο της υπηρεσίας, κάποιος ναύτης ή λιμενοφύλακας, με το χρυσό σιρίτι στο μανίκι, για να της έδινε το καλό μαντάτο.

«Καλέ κερά. Καλέ, λάθος κάμαμε, το παπόρι σώθηκε, κι ο Φραγκής είναι καλά. Μας το 'πανε με τον τηλεγράφο».

Κι η φαρμακωμένη Ασημιώ, έμενε κουλουριασμένη, πλάι στο μουράγιο κι ας είχε πέσει η νύχτα για καλά, κι ας μη φαινότανε ψυχή γύρω της, όξω απ' το ναύτη το σκοπό, που στεκόταν πέρα στην πόρτα με τα σιδερένια κάγκελα κι έδειχνε σα να 'χε μαρμαρώσει ακουμπισμένος πάνω στ' όπλο του.

Χρήστος Λεβάντας

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με ό,τι λείπει:
 (κοντά, μεγάλωνε, σφάλιζε, μεγάλο, θάμπωσε, 'χε γυρισμένο, κοι-
 τάει, 'χαν υγρανθεί).
 ...Θα 'τρεχε της και θα της έδινε το μαντάτο.
 ...κι έβλεπε που που ξεπεταγόταν.
 ...ώρα πολλή δε μάτι, το
 πάνω του, να τον
 το φως της, κόπηκε η ανάσα της.
 ...να μη δει κείνος τα μάτια που

2. Σχηματίζω ρήματα με τις λέξεις και τις καταλήξεις που δίνονται:

θολός	-ώνω	
χαμηλά		
αντάμα		
φέγγω	-ίζω	
κλαίω		
γαβ		
ζεστός	-αίνω	
άρρωστος		
μακρύς		
στενός	-εύω	
αλάργα		
ψάχνω		
γκρινιάρης	-ιάζω	
χλωμός		
σκοτεινός		
λάμπω	-κοπώ	
αστράφτω		
ιδρώνω		

3. Γράφω δίπλα σε κάθε λέξη ένα ρήμα που να ανήκει στην ίδια οικογένεια:

κοντά	<i>μοντεύω</i>	μεγάλος	
σφαλώ		τριγύρω	
κοιτώ		θαμπός	
πλάι		υγρός	

4. Σκέφτομαι και γράφω:

Περιμένοντας ένα σπουδαίο μήνυμα.

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Θάμωσε το φως της, μύωπνε η ανάσα της. Όμως
χέφη. Δεν άφηνε να ιώσει αιώ το στόμα της.*

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

δογός, - ή, - ό, τριγύρω, μωχε, στεγνός, - ή, - ό

- 7*. Σχηματίζω ρήματα με τις λέξεις ή φράσεις της παρένθεσης και συμπληρώνω κατάλληλα το κείμενο:

(γλεντώ πολύ, αντάμα, κοντά, γύρω, στεγνός, απλός, έτοιμος, φυ-
σώ με ορμή, ήμερος)

Ο καπετάνιος *γγεντομωούσε* ακόμα με κάτι παλιούς φί-

λους που στο λιμάνι.

να βραδιάσει και δεν είχε ακόμα.

Τα δίχτυα, που τα είχαμε από το πρωί,

Τα μαζέψαμε κι για φαί. Ο αέρας, που όλο το

απόγευμα άρχισε να κόβει. Η θάλασσα

πήρε να Πρωί πρωί θα σαλπάρουμε.

Το Καπνοχώρι

Το Καπνοχώρι κοιμάται ακουμπισμένο στα ριζά του σκιερού λόφου. Πέρα το νερό της λίμνης ανατριχιάζει στη νυχτερινή πνοή του αγέρα. Το φεγγάρι, δυο καλάμια ψηλά, ρίχνει ασημένιες πεταλούδες ως την αντικρινή όχθη, όπου τρεμοσβήνουν αχνά και αραιά τα φώτα κάποιου άλλου χωριού...

Οι Καπνοχωρίτες όλη μέρα δουλεύουν στο χωράφι. Σκάβουν το καφετί καρπερό χώμα, το οργώνουν, το αυλακιάζουν. Και τώρα, κουρασμένοι, έχουν παραδοθεί στην αγκαλιά του ύπνου. Ένα χρυσοκίτρινο φύλλο φωτίζει το όνειρό τους.

Με το πρώτο λάλημα του πετεινού σηκώνονται από τα στρώματα, σκουντούφληδες μέσα στο μισοσκόταδο. Ρίχνουν στο πρόσωπο ψυχρό νερό, για να διώξουν από τα βλέφαρα τον ύπνο, τα ροζιασμένα δάχτυλα σμίγουν και κάνουν ένα σταυρό κατά την ανατολή. Τρώνε πρόχειρα κάτι και ξεκινάνε. Η δουλειά αρχίζει πριν ακόμα ξημερώσει. Ανεβαίνουν στα βαριά τρακτέρ, που σέρνουν πίσω τους τις ελαφρές ρυμούλκες, και ξεχύνονται στον απέραντο κάμπο. Τα παιδιά χαίρονται ν' ανεβαίνουν στις ρυμούλκες. Τα λόγια τους είναι σαν παιχνιδιάρικα πρωινά κελαδήματα. Οι χωριανοί αλλάζουν σύντομες κουβέντες:

- Πού θα πάτε σήμερα, Γληγόρη;
- Πάμε στο Λιαροκόπι. Εσείς;
- Εμείς θα πάμε κάτω, στην Παλιά Σκάλα.
- Άντε, καλή δουλειά!
- Καλή δουλειά!...

Η ευωδιά από το μουσκεμένο χώμα χτυπά στα ρουθούνια. Ανασαίνουν βαθιά την πνοή της γης. Η νύχτα αλλάζει το μελανό χιτώνα της σε σταχτί και γεμίζει από το αγκομαχητό των μηχανών και τη βιασύνη των ανθρώπων.

Το καινούριο φιντάνι μεγαλώνει μέρα με τη μέρα στις νοτερές πρασιές, προφυλαγμένο από το πρωινό αγιάζι και τον αέρα. Περιμένει την ώρα που θα ξεριζωθεί με τρυφερή έγνοια και θα μεταφυτευτεί στο χωράφι.

Ο πικρός καπνός είναι η ζωή του χωριού. Οι Καπνοχωρίτες γυρίζουν στο χωριό άλλοτε μουσκεμένοι από τη βροχή, άλλοτε από τον ιδρώτα. Γυναίκες, άντρες, παιδιά αναδίνουν το άρωμα του παλιού καπνού. Στα μάτια τους λάμπει χρυσαφί το φύλλο του καπνού, την ώρα που τελειώνει πια η κουραστική έγνοια του.

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με επίθετα που βρίσκω στο κείμενο:

Το Καπνοχώρι κοιμάται στα ριζά του λόφου.
 Το φεγγάρι ρίχνει πεταλούδες...
 Σκάβουν το, χώμα.
 Τα λόγια τους είναι σαν πρωινά κελαδήματα.
 Στα μάτια τους λάμπει το φύλλο του καπνού.

2. Γράφω στη στήλη Β και στην ονομαστική του αρσενικού τα επίθετα που συμπλήρωσα στην άσκηση 1, και στη στήλη Α τα ουσιαστικά από τα οποία παράγονται:

A	B	A	B
σιιά	> σμερός		>
.....	>		>
.....	>		>

3. Από τα ουσιαστικά σχηματίζω επίθετα, όπως στα παραδείγματα:

κόκαλο > <i>κοιαχιάρης</i>	φαρμάκι > <i>φαρμακερός</i>
χάδι >	βαμβάκι >
κλάψα >	λάδι >
κεραμίδι > <i>κεραμιδής</i>	άχυρο > <i>αχυρένιος</i>
κανέλα >	σίδερο >
πορτοκάλι >	σύρμα >
αγκάθι > <i>αγκιστρωτός</i>	αγελάδα > <i>αγελαδινός</i>
φούντα >	βράδυ >
ψαθί >	πεδιάδα >

4. Λέξεις για την καρτέλα:

σπρώμα, αγριάδα, σύρμα, φίδι

5. Από τα ουσιαστικά της παρένθεσης σχηματίζω επίθετα και συμπληρώνω κατάλληλα τις φράσεις:
(παράπονο, πείσμα, χάδι, θάλασσα, μενεξές, χρυσάφι)

Η *χαδιάρα* γάτα μας τρίβεται στα πόδια μου.

Το μουλάρι δεν κάνει βήμα.

Ο άνθρωπος δεν είναι ευχάριστος.

Ο φιόγκος στη κοτσίδα της Κικής ταίριαξε με το φουστάνι της.

6. Σκέφτομαι και γράφω ένα από τα θέματα:

- Μια ασχολία των κατοίκων του τόπου μου
- Η δουλειά των γονέων μου

7. Γράφω και μαθαίνω:

*Στα μάτια τους λάμπει χρυσάφι το γύγγο του
μαυνοί, την ώρα που τελειώνει για η μουραστεινή
έγνοια του.*

.....

.....

.....

- 8*. Από κάθε ουσιαστικό της αριστερής στήλης σχηματίζω το κατάλληλο επίθετο και το αντιστοιχίζω με το ουσιαστικό της δεξιάς στήλης που ταιριάζει:

ουρανός	>	ουράνια	ημέρα
βροχή	>		κορμί
θάλασσα	>		σώματα
φίδι	>		κολόνα
μάρμαρο	>		χάντρες

Το ψάρεμα του αστακού

— Και πώς πιάνετε τους αστακούς; έκαμε η Αννίτα.

Ο καπετάνιος χαμογέλασε κι αφού χαμόπαιξε τα πόδια ανασηκώνοντάς τα κι έτριψε την απαλάμη στο γόνατο, είπε:

— Να, εμείς οι δύτες, σαν πέσουμε στη θάλασσα και πατώσουμε, περπατάμε στο βυθό, ανάμεσα στα δέντρα και τις πέτρες όπως στη στεριά. Γιατί, ξέρετε, η θάλασσα είναι απaráλλαχτη με τη στεριά. Έχει απ' όλα, όπως στον απάνω κόσμο.

Εκεί λοιπόν που περπατάμε, φερμάρουμε τον αστακό, που πάει καμαρωτός, σαν στρατηγός σ' επιθεώρηση.

Ο αστακός, σαν αντικρίσει τον άνθρωπο, θα κάνει δυο πράγματα: ή θα δώκει τίναγμα στα πίσω και θα βρεθεί σαράντα μέτρα μακριά, οπότε χάθηκε, ή θα σουρώσει στην τρύπα του.

Άμα σουρώσει, εσύ πας δίπλα απ' την τρύπα, βάζεις τα δυο δάχτυλα του χεριού σου μπροστά και τα παίζεις. Ο αστακός μικρόμυαλος, ξέχασε κιόλας τον άνθρωπο. Βλέπει τα δάχτυλα που παίζουνε μπρος από την τρύπα του, νομίζει πως είναι αστακός και προβάλλει πρώτα τα μουστάκια του επιθυμώντας να βγει όξω και να συντροφέψει. Τότε του πιάνεις τα μουστάκια και τότε σπρώχνεις στα μέσα· αυτός ζορίζεται, πεισμώνει και

πάει κόντρα. Δε θέλει να μπει. Όσο τόνε σπρώχνεις, τόσο αυτός βγαίνει όξω. Τον πιάνεις και τόνε βάνεις στην απόχη.

Όταν όμως είναι βάρκα με το γυαλί, χωρίς σκάφαντρο, τους πιάνεις αλλιώς, εξακολούθησε ο καπετάν Κυριάκος, ξύνοντας με το μικρό δάχτυλο το δεξί του αυτί.

Ο καπετάνιος από την πλώρη, λέει, βλέπει το βυθό της θάλασσας με το γυαλί. Σαν δει λοιπόν τον αστακό να περπατάει, πετάει αμέσως την απόχη και τον σκεπάζει. Ο αστακός πασκίζει να ξεφύγει κι ολοένα μπλέκει πιότερο στο δίχτυ. Τραβάς την απόχη και τον πιάνεις.

Όταν όμως ο αστακός είναι κρυμμένος στην τρύπα του, τότε ο καπετάνιος κατεβάζει εν' άλλο κοντάρι, που μπροστά έχει σίδερο λυγισμένο και που στην άκρη του είναι δεμένο χταπόδι.

Το λοιπόν ο καπετάνιος θα χώσει το χταπόδι στην τρύπα κι ο αστακός, μόλις το αντικρίσει, πετιέται όξω με τρεμούλα, για να το σκάσει.

Τότε ο καπετάνιος με σβελτοσύνη τραβάει απάνω το χταπόδι κι ο αστακός, που δεν το βλέπει πια, κάνει γύρους γύρους στη θέση του προσεχτικός, να το κελάρει,* να δώσει μια προς τα πίσω και να χαθεί. Στη στιγμή πάλι πέφτει η απόχη και τον πιάνει.

— Ω! λέει χαρούμενα η Αννίτα και χτυπάει τα χέρια και τα πόδια. Και τα ψάρια, πώς τα πιάνετε τα ψάρια;

— Μη βιάζεσαι· θα τα μάθεις όλα αγάλι αγάλι, είπε ο Κυριάκος ο Λύχνος, άμα θα γίνεις καπετάνισσα· και σκούπισε το στόμα με την απαλάμη. Ύστερα πήρε το ποτηράκι το ούζο, το 'φερε ως το ανοιχτό μάτι του, το κοίταξε προσεχτικά κι είπε:

— Και στις χαρές σου.

— Και καπετάνισσα, να τρώμε αστακούς, λέει πειραχτικά η Παρθενιώ. Μα η κόρη, αφού ανασήκωσε το πρόσωπο, που το 'χε τάχατες από ντροπή κατεβάσει, χαμογέλασε ευχάριστα στον καπετάνιο.

Γιάννης Μαγκλής

κελάρει= παρατηρεί γύρω με προσοχή.

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις με επίθετα και επιρρήματα του κειμένου:

...φερμάrouμε τον αστακό, που πάει
σαν στρατηγός σ' επιθεώρηση.

Ο αστακός κάνει γύρους στη θέση του
να τον κелάρει. Ο καπετάνιος το 'φερε ως το
μάτι του, το κοίταξε κι είπε:
— Και καπετάνισσα να τρώμε αστακούς, λέει
η Παρθενιώ.

2. Από τα ρήματα σχηματίζω επίθετα σε -τικός και -τός ή -τος, που ανήκουν στην ίδια οικογένεια:

φωτίζω	<i>φωτιστικός</i>	<i>φωτιστική</i>	<i>φωτιστικό</i>
	<i>αφώτιστος</i>	<i>αφώτιστη</i>	<i>αφώτιστο</i>

διορθώνω			
			

ποτίζω			
			

χωνεύω			
			

βράζω	<i>βραστός</i>	<i>βραστή</i>	<i>βραστό</i>
	<i>άβραστος</i>	<i>άβραστη</i>	<i>άβραστο</i>

γράφω			
			

χτυπώ			
			

σηκώνω			
			

3. Ολοκληρώνω τον παρακάτω πίνακα:

Ρήματα	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
καμαρώνω	<i>καμαρωτός</i>	<i>καμαρωτή</i>	<i>καμαρωτό</i>
.....	προσεχτικός		
.....			ανοιχτό
.....		πειραχτική	

4. Γράφω και μαθαίνω:

Ύστερα πήρε το ισοτηράκι, το 'φερε ως το ανοιχτό μάτι του, το κοίταξε προσεχτικά κι είπε: Και στις χαρές σου.

.....

.....

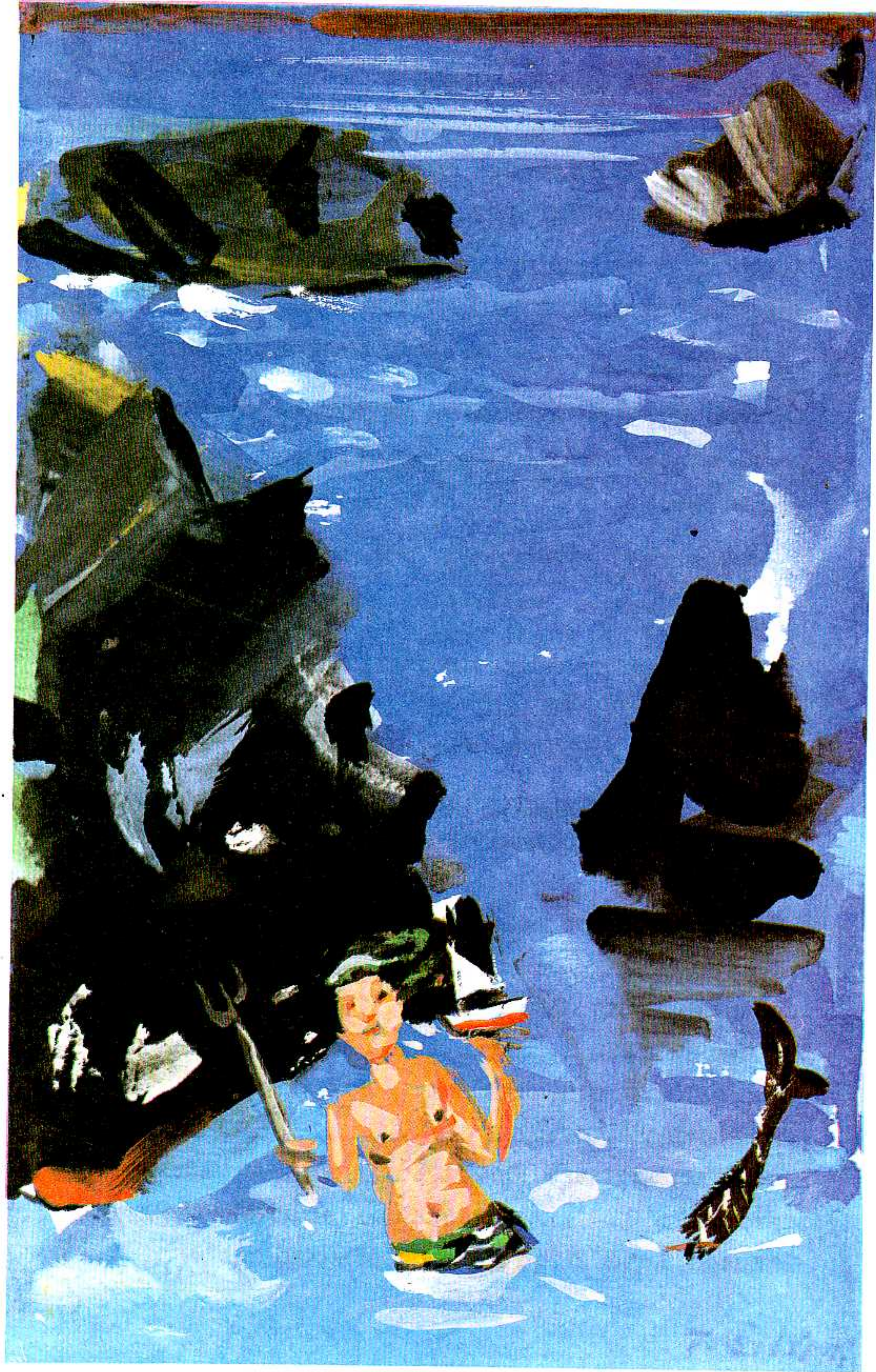
.....

5. Λέξεις για την καρτέλα:

άμα, βράζω, χτεσινός, -ή, -ό, αδιάδετος, -η, -ο

6*. Συμπληρώνω το κείμενο με επίθετα της ίδιας οικογένειας με τα ρήματα αδιαθετώ, μαγεύω, κουράζω, ενοχλώ, λησμονώ, ανοίγω, προσέχω:

Ο Σπύρος ξύπνησε *αδιάδετος* σήμερα. Ζαλιζόταν κι ένιωθε έναν πονοκέφαλο. Η χτεσινή μέρα ήταν πολύ ευχάριστη αλλά και πολύ Είχαν πάει εκδρομή σε μια τοποθεσία, όπου έζησε α στιγμές. Όμως η λαχτάρα του για την εξοχή και το παιχνίδι τον έκαμε α Έπαιξε πολύ, κουράστηκε κι ιδρώσε. Στην επιστροφή κάθισε κοντά στο παράθυρο του αυτοκινήτου. Ίσως σήμερα πληρώνει τη χτεσινή απερισκεψία του.

Στα γαλανά μπουγάζια

Στα γαλανά μπουγάζια
βάρκες ψαρεύουνε,
βάρκες χορεύουνε.

Θαλασσινό τραγούδι
στο κύμα χύνεται
και σιγοσβήνεται.

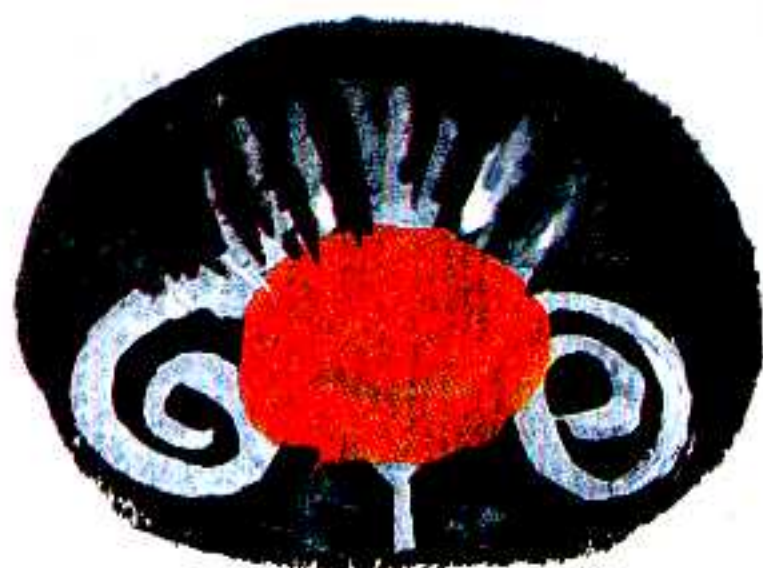
Ανάφτουν, κοκκινίζουν
οι βράχοι ολόγυρα
μέσα στα λιόπυρα.

Θαρρείς κρυφές Νεράιδες
γελούν με χάχανα
μες στ' αφρογάλανα.

Κι ηχολογούνε γύρω
βράχια, πετρώματα,
σπηλιές, κουφώματα.

Στα γαλανά μπουγάζια
βάρκες ψαρεύουνε,
βάρκες χορεύουνε.

Αριστομένης Προβελέγγιος

1. Συμπληρώνω τις φράσεις έτσι που ν' αρχίζουν και να τελειώνουν με την ίδια λέξη:

(βελάζουν (ε), φρέσκα, μοναχή, φρένο, παλιώνει)

Μοναχή το δρόμο επήρες, εξανάρθες *μοναχή*.

..... να 'ναι τ' αυγά και τα κουλούρια

..... τα πρόβατα, τ' αρνάκια όλα

..... ο λύχνος, μα ποτέ το φως του δεν

..... βάλε στη γλώσσα σου και στο μυαλό σου

2. Μετασχηματίζω τις φράσεις έτσι που να αρχίζουν και να τελειώνουν με την ίδια λέξη:

Ο ήλιος χρυσώνει τα σύννεφα και τη θάλασσα.

Χρυσώνει ο ήλιος τα σύννεφα, τη θάλασσα χρυσώνει.

Λάμπει ο χρυσός, μα ό,τι λάμπει δεν είναι χρυσός.

Τα βράχια κι οι σπηλιές ηχολογούν.

3. Σκέφτομαι και γράφω τους στίχους του ποιήματος που φανερώνουν χρώμα, ήχο ή κίνηση.

4. Γράφω και μαθαίνω την πρώτη στροφή του ποιήματος:

5. Λέξεις για την καρτέλα:

βεγάζει-βεγάζουν, φρένο, φρέσιμος,-ια,-ο, εγγόνι

6. Βάζω σε αλφαθητική σειρά τις παρακάτω λέξεις με βάση το πρώτο και δεύτερο γράμμα τους:

ενοίκιο, γυάλινος, άχρηστος, εγγόνι, γλιστρώ, βήχας, αίνιγμα, βραδιά, γιαλός, ανοιξιάτικος, βελάζει, ετοιμασία.

.....
.....
.....

7. Συμπληρώνω τις φράσεις, όπως στο παράδειγμα:

(ο βράχος) Τα κύματα χτυπούν *στους βράχους.*

Το καϊκι έπεσε πάνω *στα βράγια.*

(ο λόγος) Στις εθνικές γιορτές εκφωνούνται

Αγαπούσε τα έργα κι όχι

(ο καπνός) Από το παράθυρο έβγαιναν πυκνοί

Στη Βόρεια Ελλάδα καλλιεργούνται

(ο πλούτος) δε φέρνει πάντοτε την ευτυχία.

Ο Κροίσος φημιζόταν για του.

(η νιότη) Έταν στον ανθό του, όταν έφυγε.

Τα είναι η ελπίδα της πατρίδας.

8* Σχηματίζω φράσεις αρχίζοντας και τελειώνοντας με τις λέξεις των παρενθέσεων:

(φτάνει) *Ρτάνει ωια, δε σε νποφέρω άλλο· ρτάνει.*

(ποτέ)

(ποιον)

(δεν μπορώ)

(ναι)

Το κυνήγι με το λάστιχο

Όταν ήμουν εφτά χρονών, μου έτυχε κάτι που δεν μπορώ ακόμη σήμερα να το ξεχάσω. Ο φίλος μου ο Ερρίκος κι εγώ είχαμε φτιάξει δυο λάστιχα, για να πάμε να κυνηγήσουμε πουλιά. Ήταν αρχή της άνοιξης, Μεγαλοβδομάδα. Μια μέρα ο Ερρίκος μου είπε: «Πάμε στο δάσος για πουλιά;» Η πρότασή του μου προξένησε φρίκη. Αλλά δεν έφερα αντίρρηση. Φοβόμουν μη με κοροϊδέψει ο φίλος μου.

Ξεκινήσαμε λοιπόν για το δάσος. Σταθήκαμε κοντά σ' ένα γυμνό δέντρο. Τα κλαριά του ήταν γεμάτα πουλιά. Πλησιάσαμε. Τα πουλιά δε φοβήθηκαν. Τραγουδούσαν χαρούμενα τον ερχομό της ολόφωτης μέρας. Ο φίλος μου έσκυψε, πήρε μια μικρή πέτρα και την έβαλε στο λάστιχο. Παρ' όλες τις τύψεις που είχα, έκανα κι εγώ το ίδιο. Προσπαθούσα όμως να μη σημαδεύω τα πουλιά, αλλά να ρίχνω στον αέρα.

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή άρχισαν να χτυπούν οι καμπάνες της εκκλησιάς. Εμένα μου φάνηκε πως η φωνή της καμπάνας ερχόταν από τον ουρανό. Πέταξα πέρα το λάστιχο και άρχισα να κάνω θόρυβο, για να φύγουν τα πουλιά από το φονικό σημάδι του φίλου μου κι έφυγα τρέχοντας για το σπίτι μου.

Από τότε, κάθε φορά που χτυπούν οι καμπάνες και είναι Μεγαλοβδομάδα και ο ήλιος λάμπει, ο νους μου πάει σ' εκείνο το κυνήγι με το λάστιχο. Και η καρδιά μου γεμίζει ευγνωμοσύνη, που η φωνή της καμπάνας χάραξε τόσο βαθιά μέσα στην καρδιά μου την εντολή «Ου φονεύσεις».

Αλβέρτος Σβάιτσερ

1. Βρίσκω στο κείμενο τις κατάλληλες λέξεις και συμπληρώνω τις προτάσεις:

Όταν ήμουν χρονών.

...είχαμε φτιάξει δυο λάστιχα, για να πάμε

..... πουλιά.

Ήταν αρχή της άνοιξης,

Τα κλαριά του ήταν πουλιά.

Ο νους μου πάει σ' εκείνο το με το λάστιχο.

Η καρδιά μου ευγνωμοσύνη.

2. Ξαναγράφω τις λέξεις που συμπλήρωσα στην άσκηση 1, κάνοντας ζευγάρια με αυτές που ανήκουν στην ίδια οικογένεια:

ερτά - Μεγαλοδομάδα

3. Στην παρακάτω οικογένεια της λέξης πέτρα ξεχωρίζω τις λέξεις που έγιναν με παραγωγή από εκείνες που έγιναν με σύνθεση:

πετράδι πετραδάκι, πετρίτσα, πετρούλα, πετρόψαρο, πετρότοπος, πέτρινος, πετρώνω, πετροβολώ, πετροκέρασο, πετροκόττυφος, πετροχελίδονο, πετρώδης, πετρέλαιο, πετροκάρβουνο, πετρελαιοπηγή, πετρελαιοκίνητο, πέτρωμα, πετριά, πετρίτης, διαμαντόπετρα, πετρελαιοφόρο, ελαφρόπετρα, πετροπόλεμος, ασπρόπετρα.

Με παραγωγή: *ωετράδι,*

Με σύνθεση: *ωετρόψαρο,*

4. Συμπληρώνω το κείμενο με ουσιαστικά από τις οικογένειες των αριθμητικών τρία, τέσσερα, έξι, εκατό:

Στην τάξη είμαστε τριάντα τέσσερα παιδιά. Δεκαοχτώ αγόρια, που σχηματίζουμε έξι ή τρεις και δεκάξι κορίτσια, που σχηματίζουν τέσσερις

Οι μαθητές της Δ', της Ε' και της ΣΤ' τάξης μαζί συμπληρώνουν ακριβώς μια

5. Γράφω και μαθαίνω:

*Ο φίλος μου έσκυψε, ωήρε μια μυιρή ωέτρα
και την έβαλε στο γάστιχο.*

6. Λέξεις για την καρτέλα:

*τετράδα, εβδάδα, ειατοντάδα, εφτά, -έβδομος, -η, -ο,
τριάντα*

- 7*. Σχηματίζω οικογένεια σύνθετων λέξεων με τις λέξεις προς, ανά, υπό, διά, παρά, από, επί + το ρήμα μένω. Ύστερα συζητούμε τη σημασία τους.

προσμένω, παραμονή, νωμονετιμός,

Η ημέρα της Λαμπρής

Καθαρότατον ήλιο επρομηνούσε
της αυγής το δροσάτο ύστερο αστέρι,
ζύγνεφο, καταχνιά, δεν απερνούσε
τ' ουρανού σε κανένα από τα μέρη·
και από κει κινημένο αργοφυσούσε
τόσο γλυκό στο πρόσωπο τ' αέρι,
που λες και λέει μες στην καρδιάς τα φύλλα:
Γλυκιά η ζωή και ο θάνατος μαυρίλα.

*Χριστός ανέστη! Νέοι, γέροι και κόρες,
όλοι, μικροί μεγάλοι, ετοιμαστείτε
μέσα στες εκκλησίες τες δαφνοφόρες
με το φως της χαράς συμμαζωχτείτε.
Ανοίξετε αγκαλιές ειρηνοφόρες
ομπροστά στους Αγίους και φιληθείτε.
Φιληθείτε γλυκά χείλη με χείλη,
πέστε Χριστός ανέστη εχθροί και φίλοι.*

Διονύσιος Σολωμός

1. Συμπληρώνω τους στίχους με τις λέξεις που λείπουν:
Μέσα στις εκκλησίες
Ανοίξετε αγκαλιές

2. Γράφω με μια σύνθετη λέξη πώς λέγεται αυτός που:

πουλάει κρέας: *υρεσιώης*

πουλάει άνθη:

πλάθει κερί (κηρό):

πλάθει ζαχαρωτά:

παράγει σταφίδα:

παράγει καπνά:

τρώει χόρτα:

τρώει τυρί:

Με τις σύνθετες λέξεις σχηματίζω προφορικά προτάσεις.

3. Σημειώνω Σ μπροστά από τη σωστή απάντηση:

Ειρηνόφιλος λέγεται:

☐ Αυτός που φέρνει ειρήνη.

☐ Ο φίλος της Ειρήνης.

☐ Αυτός που αγαπά (= φιλεί) την ειρήνη.

☐ Αυτός που αγαπά την Ειρήνη.

Ασθενοφόρο λέγεται:

☐ Αυτό που έχει ασθένεια (= αρρώστια).

☐ Αυτό που μεταφέρει ασθενείς (= αρρώστους).

☐ Αυτό που θεραπεύει ασθενείς.

☐ Αυτό όπου μένουν οι ασθενείς.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

ανδουώης - ανδουωγείο, σταφίδα, τυρί

5. Συμπληρώνω την ακροστιχίδα. Τα αρχικά των λέξεων σχηματίζουν το όνομα μεγάλης γιορτής:

Έτσι λέγεται αυτός που:

1. ☐ Πουλάει λαχεία.
2. ☐ Μεταφέρει αγγελίες.
3. ☐ Ασχολείται με μελίσσια.
4. ☐ Σβήνει τις φωτιές (= πυρές).
5. ☐ Φορεί ράσο.
6. ☐ Δείχνει τις ημέρες.

6. Συζητούμε στην τάξη την έννοια των παρακάτω εκφράσεων και τις χρησιμοποιούμε σε προτάσεις προφορικά:

(Που) λες και λέει (μες στην καρδιάς τα φύλλα).

Λέω απέξω απέξω. Λέω και ξελέω. Λέω ξερά ξερά.

Λέω με το νου μου. Λέει ό,τι του κατέβει. Το λέει η καρδιά του.

7. Γράφω και μαθαίνω τους τέσσερις τελευταίους στίχους:

.....

.....

.....

.....

8*. Συμπληρώνω το κείμενο με τα ουσιαστικά που ταιριάζουν και που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τα ρήματα της παρένθεσης:

(φωτογραφίζω, χασομερώ, κωπηλατώ, ξεναγώ)

Οι τουρίστες παρακολουθούσαν με ενδιαφέρον

....., ενώ ένας φωτογράφιζε το ανά-

γλυφο που παρίστανε μια τριήρη με

Κάποιος χάζευε τις ομάδες των τουριστών

Λυκούργος και Άλκανδρος

Σαν σύννεφο από ενοχλητικές και πεισματάρες μύγες, ένα πλήθος αγριεμένο ακολουθεί το Λυκούργο, καθώς φεύγει απ' την Απέλλα. Ξαναμμένοι, αγριομάτηδες, με κραυγές και φοβέρες και χειρονομίες γεμάτες αγανάκτηση, πάνε ξοπίσω και δίπλα του, του φράζουν το δρόμο, τον πολιορκούν, τον τραβούν απ' το χιτώνα.

— Δεν είναι νόμοι αυτοί!... φωνάζουν.

— Να πας να τους εφαρμόσεις αλλού!...

— Μας γδύνεις!... σκούζει ένας καλοντυμένος κοκκινογένης.

— Μας αρπάζεις τις περιουσίες μας!... ουρλιάζει ένας ψηλόσωμος και χοντρομάγουλος.

— Μας παίρνεις τη χαρά των παιδιών μας!... τσιρίζει ένας βραχνόφωνος γαλανομάτης.

— Ανατρέπεις την πατροπαράδοτη τάξη!... βρυχιέται ένας ψαρομάλλης.

Ο Λυκούργος τους ακούει ατάραχος και προχωρεί, ανοίγοντας ανάμεσά τους δρόμο. Ό,τι είχε να πει το είπε στην Απέλλα.

Μα ξαφνικά, ένας καλοντυμένος, λεπτοπρόσωπος νέος, ο Άλκανδρος, τον πλησιάζει οργισμένος, σηκώνει το ραβδί του και του το φέρνει με δύναμη στο κεφάλι. Ο Λυκούργος το κατάλαβε την τελευταία στιγμή. Τραθήχτηκε απότομα λίγο, όσο μπόρεσε για ν' αποφύγει το χτύπημα, κι η άκρη του ραβδιού έφτασε το πρόσωπό του κι όπως έπεσε μ' ορμή, τον χτύπησε στο μάτι.

Αμέσως ο θόρυβος σταματά. Οι ενοχλητικές μύγες μείναν ακίνητες, σαν να τις φύσηξε παγερό ξεροβόρι. Το πλήθος εκείνο τ' αγριεμένο, το έξαλλο, το παράλογο, στέκεται σαστισμένο.

Ο Λυκούργος, χωρίς να πει τίποτε, συνέχισε το δρόμο του και, κρατώντας την πληγή του, έφτασε στο βασιλικό δώμα. Σε λίγο ήρθε ο γιατρός, έπλυνε την πληγή, έβαλε πάνω βοτάνια και την έδεσε.

— Θ' αργήσει πολύ να κλείσει η πληγή, γιατρέ; ρώτησε ο Λυκούργος.

— Γύρω στις τριάντα μέρες, απάντησε ο γιατρός.

Ο γιατρός τον συμβουλεύει να ξαπλώσει. Μα αυτός δε θεωρεί την πληγή και τόσο σπουδαία.

Και να, το πλήθος, που τον ακολουθούσε λίγο πιο πριν, έρχεται και πάλι κατά δω. Φέρνουν συνοδεία τον πλούσιο νέο, που τον τραυμάτισε. Εκείνος τα 'χει χαμένα. Ξέρει πως τον περιμένει τιμωρία φοβερή.

Τον φέρνουν μπροστά στο Λυκούργο. Στέκεται με τα μάτια κατεβασμένα, χλωμός.

Μα ο Λυκούργος κάνει νόημα στο πλήθος να ησυχάσει και με βήματα αργά και σταθερά πλησιάζει το νέο.

— Βλέπεις, 'Αλκανδρε, ότι η πληγή που μου έκαμες είναι σοβαρή. Ο γιατρός είπε πως θα κάνει ένα μήνα περίπου να γιατρευτεί. Το βλέπεις πως ζητούν να σε τιμωρήσω. Έτσι όπως ήρθαν τα πράγματα, δεν μπορώ να κάνω αλλιώς. Θα παρακαλέσω τους πολίτες της Σπάρτης να δεχτούν αδιαμαρτύρητα την τιμωρία, που θα σου επιβάλω.

Ύστερα, γυρίζοντας στο γιατρό, που έστεκε κοντά του, του λέει:

— Από σήμερα ο 'Αλκανδρος θα σε βοηθεί κάθε φορά που θ' αλλάζεις την πληγή, ώσπου να κλείσει εντελώς και να γιατρευτεί...

Οι Σπάρτιάτες τα 'χασαν. Μα πιο πολύ χαμένα τα 'χει ο 'Αλκανδρος. Βλέπει πως πολύ φτηνά τη γλίτωσε.

Οι μέρες που ακολούθησαν τον έκαναν να βλέπει τώρα κάπως μακρύτερα.

Ναι, μπορεί με τους νέους νόμους να χάνει μεγάλο μέρος, το μεγαλύτερο, από τ' απέραντα κτήματά του, με τα πλατύφυλλα τ' αμπέλια — τι νόστιμα, αλήθεια, τι χοντρόρωγα σταφύλια που κάνουν! — και τις ασημόφυλλες ελιές, αλλά, να, θα έχουν τώρα ένα κομμάτι γης, να βγάζουν το ψωμάκι της χρονιάς, κι εκείνοι οι λιγνόσωμοι και γυμνοπόδαροι, οι «χαμαιευνάδες»*, όπως τους έλεγε ο ίδιος κοροϊδευτικά. Κι η Σπάρτη θα είναι πióτερο κερδισμένη, αν όλοι οι πολίτες της είν' ευχαριστημένοι, αφού θα μοιράζονται ίσα μ' όλους τα αγαθά της πατρίδας τους.

1. Συμπληρώνω με λέξεις του κειμένου:
 Ξαναμμένοι, , με κραυγές
 ...ουρλιάζει ένας και
 τσιρίζει ένας
 ...ένας καλοντυμένος, νέος.
 ..με τα τ' αμπέλια.
 ...τι σταφύλια που κάνουν!

2. Γράφω με σύνθετη λέξη πώς λέγεται αυτός που έχει:

μακρύ λαιμό *μαυροζαίμης*

μακριά μαλλιά μαύρα φρύδια

σφιχτά χέρια τρύπια χέρια

3. Αντικαθιστώ τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια σύνθετη και ξαναγράφω τις φράσεις, κάνοντας και τις απαραίτητες αλλαγές:

Το σχολείο μας έχει έναν όροφο και ψηλό ταβάνι.

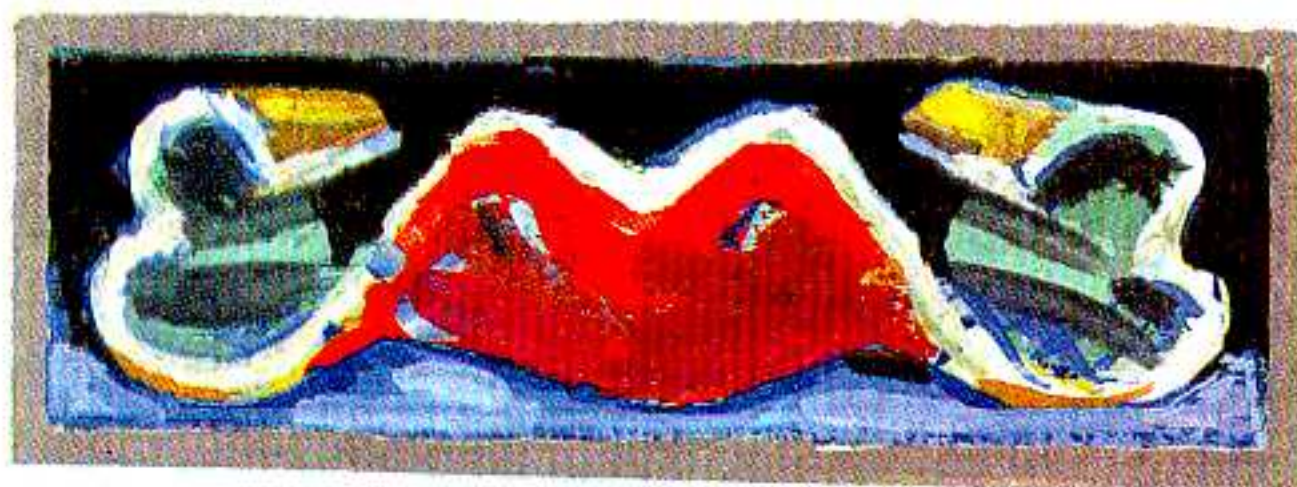
Το σχολείο μας είναι μονώροφο και γηροτάβανο.

Ο χασάπης μας έχει γκρίζα μαλλιά και κόκκινα μάγουλα.

Αυτή η πολυκατοικία έχει πέντε ορόφους και πολλά διαμερίσματα.

Η Μαρία έχει σγουρά μαλλιά και καστανά μάτια.

Σκέφτομαι και γράφω την ιστορία σε δέκα το πολύ γραμμές.

Αναλύω τα σύνθετα, όπως στο παράδειγμα:

Εθνόσημο	είναι	το σήμα του <i>έθνους</i>
Δασοφύλακας		αυτός που φυλάει
Δασότοπος		ο τόπος που έχει
Κερδοφόρος		αυτός που φέρνει
Στηθόπονος		ο πόνος του
Βρεφοκομία		η περιποίηση των

6. Γράφω και μαθαίνω:

— *Μας αρωιάζει τις περιουσίες μας!... ουρλιάζει
ένας γηρόσωμος και γοντρομάγουλος.*

.....

.....

.....

7. Λέξεις για την καρτέλα:

μύγα, γίγο-γγουστός,-ή,-ό, γγουστεύω, ωερίω, γασάω

8*. Στο κείμενο υπάρχει η φράση: Ο Λυκούργος κάνει νόημα στο πλήθος να ησυχάσει. Γράφω παρόμοιες φράσεις χρησιμοποιώντας τις παρακάτω εκφράσεις με το κάνω:
(Κάνω σήμα. Κάνω τον ανήξερο. Κάνω σχέδια. Κάνω τον άρρωστο. Κάνει γυμναστική. Κάνει δίαιτα.)

.....

.....

.....

.....

.....

Η σπίθα δεν έσβησε

Μια νύχτα, καθώς ο Μέλιος έσπρωχνε την πόρτα του αχερώνα, να βγει στο πατάρι να κοιμηθεί, είδε το λυχνάρι του αναμμένο. Ποιος ήταν; Το παιδί βάδισε στα νύχια. Ανέβηκε τα λίγα σκαλιά...

— Έλα δω, ακούει μια χοντρή φωνή.

Πριονιά πέρασε απ' τα γόνατα του Μέλιου. Εκεί στο κατωμέντερο, με τα πόδια σταυρωτά και την τσιμπούκα χωμένη στα μουστάκια, τον καρτερούσε τ' αφεντικό του.

— Έλα δω... του ξανακάνει. Για ζύγωσε. Κάτσε. Πού τριγουρίζεις νυχτιάτικα;

Το παιδί έτρεμε.

— Κι αφήνεις και την πόρτα του αχουριού ανοιχτή. Γιατί το κάνεις;

— Για να μη... Για να μην κάνω σαματά και ξυπνάτε, του λέει το παιδί.

— Κι αν μας κλέψουνε τα ζα; Ε; Μπορείς να μου απαντήσεις εδώ; Αν έρθουν, προκομένε μου, και μας κλέψουνε τα ζα, από ποιον θα τα γυρέψω; Ε;

— Εγώ... κάνει το παιδί.

— Εσύ; Να ένας πλούσιος! Και με τι θα τα πλερώσεις; Ε; Μπορείς μια στιγμούλα να μας το πεις κι αυτό;

— Δεν τα κλέβουνε... τόλμησε να πει το παιδί.

— Να τα... Και πως το ξέρεις εσύ; Συμπεθεριά με τους αλογοσούρτηδες έχεις; Α, έτσι λοιπόν, ε; Εκεί φαίνεται ότι ρεμπελεύεις, ε; Μ' αυτούς κάνεις κονάκι; Σώπα συ και αύριο τα λέμε. Αύριο που θα σε παραδώσω στο χωροφύλακα τα λέμε.

— Όχι... λέει το παιδί κι η φωνή του τρέμει. Όχι, δεν πάω μ' αυτούς που λες. Εγώ...

— Ε, τότε πού στον αγύριστο πας;

— Στο σκολειό; Να τα! Στο σκολειό είπες; Ε, χάλασ' ο κόσμος. Και καλά, βρε κουτάβι, δεν μπορούνε δηλαδή να κάνουνε τα γράμματα δίχως τη μούρη σου; Δηλαδή, να πούμε, αν δε τα μάθεις εσύ, αγύρευτα θα μείνουν τα γράμματα; Ε;

Αυτό ήθελα να μου πεις. Λοιπόν. Άκου τώρα. Λίγα λόγια: Απ' αύριο κόβεις. Ή ζευγάς ζευγάς ή παπάς παπάς. Για γελαδάρη σε πήρα, δε σε πήρα για γραμματικό. Εξηγηθήκαμε; Άντε, πέσε τώρα να κοιμηθείς κι αύριο έχεις δουλειά. Καις και το λάδι...

Το παιδί έσβησε το λυχνάρι, έπεσε πάνου στ' άχερα και τα μούσκειε ως το πρωί.

Απ' την άλλη μέρα τα 'κοψε όλα, πέταξε τα βιβλία μες στην κοπριά και δεν τα ξανασήκωσε πια. Το πήρε απόφαση. Αυτό ήταν το γραφτό του. Να κάνει χωριό με τα δαμάλια.

Έτσι του πέρασ' απ' το νου. Μα γελάστηκε. Την τρίτη μέρα, καθώς γύριζ' απ' τη βοσκή, τον σταμάτησ' ο δάσκαλος.
— Τα 'μαθα, κακόμοιρέ μου, του λέει. Μα δε θα σ' αφήσω να χαθείς.

Καθίσανε εκεί κάτω από μια γκορτσά και τα είπανε. Ξεφυλλίσανε και τα βιβλία. Είπανε και τα σχέδιά τους. Μια σπίθα ήταν κείνο το παιδί. Ο δάσκαλος πήγε να χάσει το νου του. Σα χωρίσανε, όλα ήταν κανονισμένα. Το φθινόπωρο μπορούσε να κατεβεί στην πόλη για εξετάσεις.

Ο δάσκαλος τον συντρόφεψε ως το σταυροδρόμι. Εκεί δώσανε τα χέρια... μα του δασκάλου το χέρι κάτι είχε μέσα και δεν μπορούσε να κλείσει.

— Τι είναι, δάσκαλε;

— Πάρ' τα. Είναι το χρήμα σου. Να 'χεις εκεί στην πόλη λίγο χαρτζιλίκι. Είναι δύσκολη η ζωή εκεί. Θα θέλεις για νοίκι, για φαϊ, για τετράδια. Πάρ' τα.

Του ήρθε να φιλήσει το χέρι του δασκάλου μα δεν το 'βρισκε, γιατί τα μάτια του είχαν θαμπώσει απ' τα δάκρυα.

Μενέλαος Λουντέμης

Οι χήνες

Ένας χωριάτης κάποτε τις χήνες του είχε πάρει,
για να τις πάει για πούλημα στην πόλη το παζάρι.
Κι έτσι, καθώς βιαζότανε να πάει στον προορισμό του,
δεν ήταν και πολύ πολύ λεπτός στο φέρσιμό του.
Συχνά πυκνά βαρώντας τες μ' ένα μακρύ καλάμι,
τους θύμιζε τι θα 'πρεπεν η καθεμιά να κάμει.
Μα κείνες, που σε ζόρισμα δεν ήταν μαθημένες,
αδιάκοπα ξεφώνιζαν και σκούζανε οι καημένες.
Γι' αυτό και σαν απάντησαν στο δρόμο ένα διαβάτη,
τέτοια παράπονα άρχισαν να λεν για το χωριάτη:
— Για κοίτα πώς μας φέρνεται και πώς μας βασανίζει
τούτος ο αγροίκος, που σκληρά τη μοίρα μας ορίζει!
Ποιος το 'λπιζε, ποιος το 'λεγε να καταντήσουμε' έτσι
εμείς που καταγόμαστε από τρανό κοτέτσι,
εμείς, που ενδόξους έχουμε προγόνους μας εκείνες
τις θρυλικές κι ασύγκριτες του Καπιτώλιου χήνες
που κάποια νύχτα σώσανε την αιωνία τη Ρώμη
και τις τιμήσαν με γιορτές και τις τιμούν ακόμη...
— Μα εσείς γιατί γυρεύετε να σας τιμούνε τώρα;
ρωτά ο διαβάτης. Τι καλό εκάματε στη χώρα;
— Οι πρόγονοί μας...

— Ε, καλά. Αυτά τα 'χω διαβάσει.

Στην ιστορία της χώρας μας για πάντα έχουν περάσει.

Μα πέστε εσείς ποιο κάματε κατόρθωμα μεγάλο;

— Οι πρόγονοί μας έσωσαν τη Ρώμη. Θέλει κι άλλο;

— Μα εσείς, εσείς τι κάματε, τιμές για να ζητήστε;

— Εμείς... προς ώρας τίποτε.

— Τότε, λοιπόν, αφήστε

ήσυχους τους προγόνους σας στους τάφους τους να μέ-
νουν.

Εκείνοι αυτό που πράξανε αυτό κι απολαβαίνουν.

Μα εσείς, κυράδες μου, θαρρώ πως θα 'στε τιμημένες
σαν είστε παραγεμιστές ή και... ξεροψημένες.

1. Βάζω κόμμα ή και, όπου πρέπει, στους στίχους του ποιήματος:
Για κοίτα πώς μας φέρνεται πώς μας βασανίζει...
Ποιος το 'λπιζε ποιος το 'λεγε να καταντήσουμε' έτσι
εμείς που καταγόμαστε από τρανό κοτέτσι
εμείς που ενδόξους έχουμε προγόνους μας εκείνες...
..... τις τιμήσαν με γιορτές τις τιμούν ακόμη.

2. Γράφω σε λογική σειρά τις φράσεις κάθε ομάδας βάζοντας κόμμα-
τα όπου πρέπει:

(βγαίνει έξω / παίρνει ένα βιβλίο / κάθεται κάτω από τη μου-
ριά / Η Ελένη σηκώνεται / κι αρχίζει να διαβάσει.)

.....

.....

(μια στο μεσαίο / έδωσε μια στον προηγούμενο / Ο Μηνάς έ-
κοψε το πεπόνι σε φέτες / μια σ' εμένα.)

.....

.....

(κοιτάζει το φάκελο / Η Δάφνη παίρνει το γράμμα / βγάζει ένα
ρόζ χαρτί / το διαβάσει. / το ανοίγει)

.....

.....

3. Συζητάμε σε τι διαφέρουν και σε τι μοιάζουν οι παρακάτω δυο α-
φηγήσεις:

A. Σήμερα μας έδωσαν στο σχολείο μια κάρτα που είχε να συ-
μπληρώσουμε επώνυμο, όνομα, όνομα πατέρα, όνομα μη-
τέρας, τόπο γεννήσεως, έτος γεννήσεως κτλ.

B. Σήμερα μας έδωσαν στο σχολείο μια κάρτα που είχε να συ-
μπληρώσουμε και επώνυμο και όνομα και όνομα πατέρα και
όνομα μητέρας και τόπο γεννήσεως και έτος γεννήσεως κι
ένα σωρό άλλα!

4. Σημειώνω κόμμα, όπου πρέπει, στις παρακάτω περιόδους και τις ξαναγράφω αντικαθιστώντας το κόμμα με και:

Ξεπετάχτηκε η γριά σούσουρο γίνηκε τριγύρω της άρχισαν οι γυναίκες τα ψιθυρίσματα.

Και πιάνει τόνε θάνει ανάσκελα αρπάζει το πόδι το δεξί το πονεμένο το σταυρώνει απάνω στο ζερβό τον ώμο.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Σκέφτομαι και γράφω με δικά μου λόγια τι λέει το ποίημα.

6. Γράφω και μαθαίνω τους δυο πρώτους στίχους της άσκησης 1:

.....

.....

7. Λέξεις για την καρτέλα:

*ράμελο, φέτα, προηγούμενος, -η, -ο, μεσαίος, -α, -ο,
επώνυμο*

- 8*. Βάζω κόμμα και τελεία όπου πρέπει:

Στο στάβλο απόψε ήρθε το φεγγάρι
εκοίταξεν απ' το παράθυρό του
είδε την αγελάδα το μοσχάρι
το βόδι που μασούσε το σανό του

Η μάνα

Οι ώρες που περνούσα με τη μητέρα μου ήταν γεμάτες μυστήριο· καθόμασταν ο ένας αντίκρα στον άλλο, εκείνη σε καρέκλα πλάι στο παράθυρο, εγώ στο σκαμνάκι μου, κι ένιωθα, μέσα στη σιωπή, το στήθος μου να γεμίζει και να χορταίνει, σαν να 'ταν ο αγέρας ανάμεσά μας γάλα και βύζαινα.

Από πάνω μας ήταν η γαζία, κι όταν ήταν ανθισμένη, η αυλή μοσκομύριζε. Αγαπούσα πολύ τα ευωδάτα κίτρινα λουλούδια της, τα 'βαζε η μητέρα μου στις κασέλες και τα σώρουχά μας, τα σεντόνια μας, όλη μου η παιδική ηλικία μύριζε γαζία.

Μιλούσαμε πολλές ήσυχες κουβέντες, τότε η μητέρα μου διηγιόταν για τον πατέρα της, για το χωριό που γεννήθηκε, και τότε εγώ της στορούσα τους βίους των αγίων, που είχα διαβάσει, και ξόμπλιαζα τη ζωή τους με τη φαντασία μου· δε μ' έφταναν τα μαρτύριά τους, έβαζα κι από δικού μου, ωσότου έπαιρναν τη μητέρα μου τα κλάματα, τη λυπόμουν, κάθιζα στα γόνατά της, της χάιδευα τα μαλλιά και την παρηγορούσα:

— Μπήκαν στον Παράδεισο, μητέρα, μη στενοχωριέσαι. Σεργιανίζουν κάτω από ανθισμένα δέντρα, κουβεντιάζουν με τους αγγέλους και ξέχασαν τα βάσανά τους. Και κάθε Κυριακή βάζουν χρυσά ρούχα, κόκκινα κασκέτα με φούντες και πάνε να κάμουν βίζιτα στο Θεό.

Κι η μητέρα σφούγγιζε τα δάκρυά της, με κοίταζε σα να μου έλεγε:

«Αλήθεια λες;» και χαμογελούσε.

Και το καναρίνι, μέσα από το κλουβί του, μας άκουγε, σήκωνε το λαιμό και κελαηδούσε μεθυσμένο, ευχαριστημένο, σαν να 'χε κατέβει από τον Παράδεισο, σαν να 'χε αφήσει μια στιγμή τους αγίους κι ήρθε στη γης να καλοκαρδίσει τους ανθρώπους.

Η μητέρα μου, η γαζία, το καναρίνι, έχουν σμίξει αχώριστα, αθάνατα μέσα στο μυαλό μου· δεν μπορώ πια να μυρίσω γαζία, ν' ακούσω καναρίνι, χωρίς ν' ανέβει από το σπλάχνο

μου η μητέρα μου και να σμίξει με τη μυρωδιά τούτη και με το κελάδημα του καναρινιού.

Ποτέ δεν είχα δει τη μητέρα μου να γελάει· χαμογελούσε μόνο, και τα βαθουλά μαύρα μάτια της κοίταζαν τους ανθρώπους γεμάτα υπομονή και καλοσύνη. Πηγαινοερχόταν σαν πνεύμα αγαθό μέσα στο σπίτι κι όλα τα πρόφταινε ανέκοπα κι αθόρυβα, σαν να 'χαν τα χέρια της μιαν καλοπροαίρετη μαγική δύναμη, που κυβερνούσε με καλοσύνη την καθημερινήν ανάγκη.

Νίκος Καζαντζάκης

1. Αριθμώ τις παραγράφους του κειμένου και γράφω από μια επικεφαλίδα για τις παρακάτω:

(1η)

(3η)

(7η)

(8η)

2. Συμπληρώνω τις φράσεις του κειμένου με τα επίθετα που λείπουν και γράφω σε ποια παράγραφο βρίσκεται καθεμιά:

() Αγαπούσα πολύ τα
λουλούδια της.

() Κάθε Κυριακή βάζουν ρούχα,
κασκέτα.

() Χαμογελούσε μόνο και τα
μάτια της...

3. Συμπληρώνω τις παρακάτω παρομοιώσεις του κειμένου και γράφω σε ποια παράγραφο βρίσκεται καθεμιά:

() Ήσαν να 'ταν ο αγέρας ανάμεσά μας και βύζαινα.

() Κελαηδούσε ευχαριστημένο σαν
από τον παράδεισο.

() Πηγαινοερχόταν σαν μέσα στο σπίτι.

4. Σκέφτομαι και γράφω μια συζήτηση με τη μητέρα μου για:

- Ένα πουλί στο κλουβί.
- Τα λουλούδια του μπαλκονιού ή της αυλής.
- Το συγύρισμα του σπιτιού.

5. Γράφω και μαθαίνω:

Η μητέρα μου, η γαβία, το μανταρίνι έχουν σμί-
ξει αγάριστα μέσα στο μναρό μου.

.....

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

ζεγγρώ, ιωνηριά, μοτόπουλο, επίσης, χορταίνω -
χορτάτος, -η, -ο, μπουβί

7*. Χωρίζω, με το σημάδι §, το παρακάτω παραμύθι σε 3 παραγράφους:

Καθένας για όλους

Μερικά παιδιά έζησαν κάποιο διάστημα σε κατασκήνωση στο βουνό. Εκεί οργάνωσαν από μόνα τους τη ζωή τους.

Όταν γύρισαν από τους βλάχους ο Δήμος κι ο Φάνης και πλησίαζαν στις καλύβες, είδαν να βγαίνει αχνός από τη μεγάλη κατσαρόλα.

— Τι ωραία μυρουδιά! φώναξαν από λίγα βήματα μακριά. Τι; Έγινε κιόλας;

— Έγινε! είπε ο Αντρέας με την κουτάλα στο χέρι.

— Και τι φαγητό είναι;

— Πατάτες με πατάτες, λέει ο Κωστάκης γελώντας.

— Μη σας νοιάζει, παιδιά, λέει ο Δήμος, κι από αύριο θα 'χουμε κρέας να τρώμε. Είδαμε τον τσέλιγκα!

Μα ενώ μιλούσαν, όλο τριγύριζαν το γιαχνί. Ήταν τη στιγμή εκείνη με τον αχνό του και τη μυρουδιά του καλύτερο απ' όλα τ' αρνιά του τσέλιγκα.

— Απίστευτο μου φαίνεται, λέει ο Κωστάκης, πώς αυτές οι πατάτες, που ξεφλούδιζα, έγιναν φαγητό. Το ίδιο κι ο Δημητράκης. Δεν μπορεί να πιστέψει πώς έγιναν φαγητό οι ντομάτες, που έκοβε. Το ίδιο κι ο Γιώργος· το ίδιο κι ο Φουντούλης.

Παίζοντας έκαμαν όλη αυτή τη δουλειά και να τι κατάφεραν. Τρώνε φαγητό δικό τους.

Καθένας εργάστηκε για τον εαυτό του, αλλά και για όλους· όλοι πάλι δούλεψαν για τον ένα. Έτσι, έκαμαν εκείνο που λέμε κοινότητα.

— Πίνω αυτό το κρασί, λέει ο Κωστάκης και σηκώνει τον τενεκέ με το νερό, στην υγεία του σημερινού μας μάγειρα.

— Πίνω αυτό το ρακί, λέει ο Αντρέας και σηκώνει το παγούρι του με το νερό, στην υγεία όλων των συντρόφων, που μαγείρεψαν μαζί μου.

— Πίνω τη βρύση όλη, λέει ο Φάνης, στην υγεία της κοινότητας.

— Εβίβα, εβίβα! φώναξαν και όλοι γελούσαν. Μόνο ο Φουντούλης ήταν δακρυσμένος. Αυτός είχε καθαρίσει τα κρεμμύδια.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

1. Συμπληρώνω τις προτάσεις του κειμένου με τις λέξεις που λείπουν:

..... μιλούσαν, όλο τριγύριζαν το γιαχνί.

Καθένας εργάστηκε για τον εαυτό του, για όλους.

...λέει ο Αντρέας σηκώνει το παγούρι του.

Εβίβα! φώναξαν όλοι γελούσαν.

..... ο Φουντούλης ήταν δακρυσμένος.

2. Γράφω προτάσεις, όπως στα παραδείγματα:

Είναι άνεργος και *δέχει να βρει δουλειά.*

Είναι άπλυτος και

Δε βλέπει καλά και

Έφτασε στη διασταύρωση κι *έστριγε αριστερά.*

Πήγα στο μπακάλικο και

Σήκωσε το παγούρι και

Κουραστήκαμε αρκετά, αλλά *μείναμε ευχαριστημένοι.*

Έτρεξα γρήγορα, μα

Εύκολα τα λες αυτά, αλλά

Το καλοκαίρι θα μείνουμε εδώ ή *θα πάμε στο νησί μας.*

Σήμερα θα παίξουμε σκάκι ή

Το βράδυ ακούω μουσική ή

3. Σκέφτομαι και γράφω:

Κάτι που έκαμε η τάξη μας ως κοινότητα.

4. Λέξεις για την καρτέλα:

άωγνος, -η, -ο, διασταύρωση, μωαιάζιμο, σαχάτα

5. Συζητώ τη σημασία που παίρνει το και ή κι στις παρακάτω φράσεις και σχηματίζω παρόμοιες προφορικά:

Δύο και δύο.

Μην επιμένεις και δεν έχεις δίκιο.

Και να θέλεις και να μη θέλεις θα γίνει.

Βλέπω κι έχεις κέφια.

Δεν είχα ξεκινήσει κι έπιασε βροχή.

Τον είδα κι έπαιζε.

6. Γράφω και μαθαίνω:

*Καθένας εργάστηκε για τον εαυτό του, αλλά και
για όλους· όλοι μαζί δούλεψαν για τον ένα.*

- 7*. Γράφω δυο προτάσεις όπου θα υπάρχουν και οι λέξεις που είναι σε παρένθεση και τις συνδέω με και, αλλά, μα, ή:

(κουζίνα)

(τηγανίζω)

(σαλάτα)

(ντομάτα)

Το μικρό χελιδόνι

Εκείνη την επιγραφή στη μάντρα του παλιού σπιτιού, που έλεγε πως πωλούνται όλα τα υλικά λόγω κατεδαφίσεως, κανείς δεν είχε δει πότε την γράψανε, κι επειδή τα γράμματα ήταν μεγάλα και κόκκινα και άσχημα, ο Λάκης είπε πως θα την είχαν γράψει τα φαντάσματα.

Όταν εκείνοι οι ξένοι άνθρωποι ήρθαν στη γειτονιά μας κι αρχίσανε να μετράνε και να γκρεμίζουν το παλιό μας σπίτι με τα φαντάσματα, ήταν σωστό καλοκαίρι πια. Και μόνο τα καινούρια μικρά χελιδόνια, που είχαν γεννηθεί αυτή την άνοιξη, δεν είχαν μάθει ακόμη να πετούν.

— Θα έρθουν τ' απόγευμα να γκρεμίσουν τη σκεπή, είπε ο Λάκης, και στη φωλιά των χελιδονιών έμεινε ένα μικρό χελιδόνι, που δεν μπόρεσε να πετάξει μαζί με τα άλλα.

Σταθήκαμε στον άδειο δρόμο κάτω από τον ήλιο του μεσημεριού, που ξεγύμνωνε το παλιό σπίτι απ' όλο του το μυστήριο και ο Λάκης μου είπε πως, αν τ' αγόρια βρίσκανε το μικρό χελιδόνι, θα το βασανίζανε ή θα το έτρωγε καμιά γάτα.

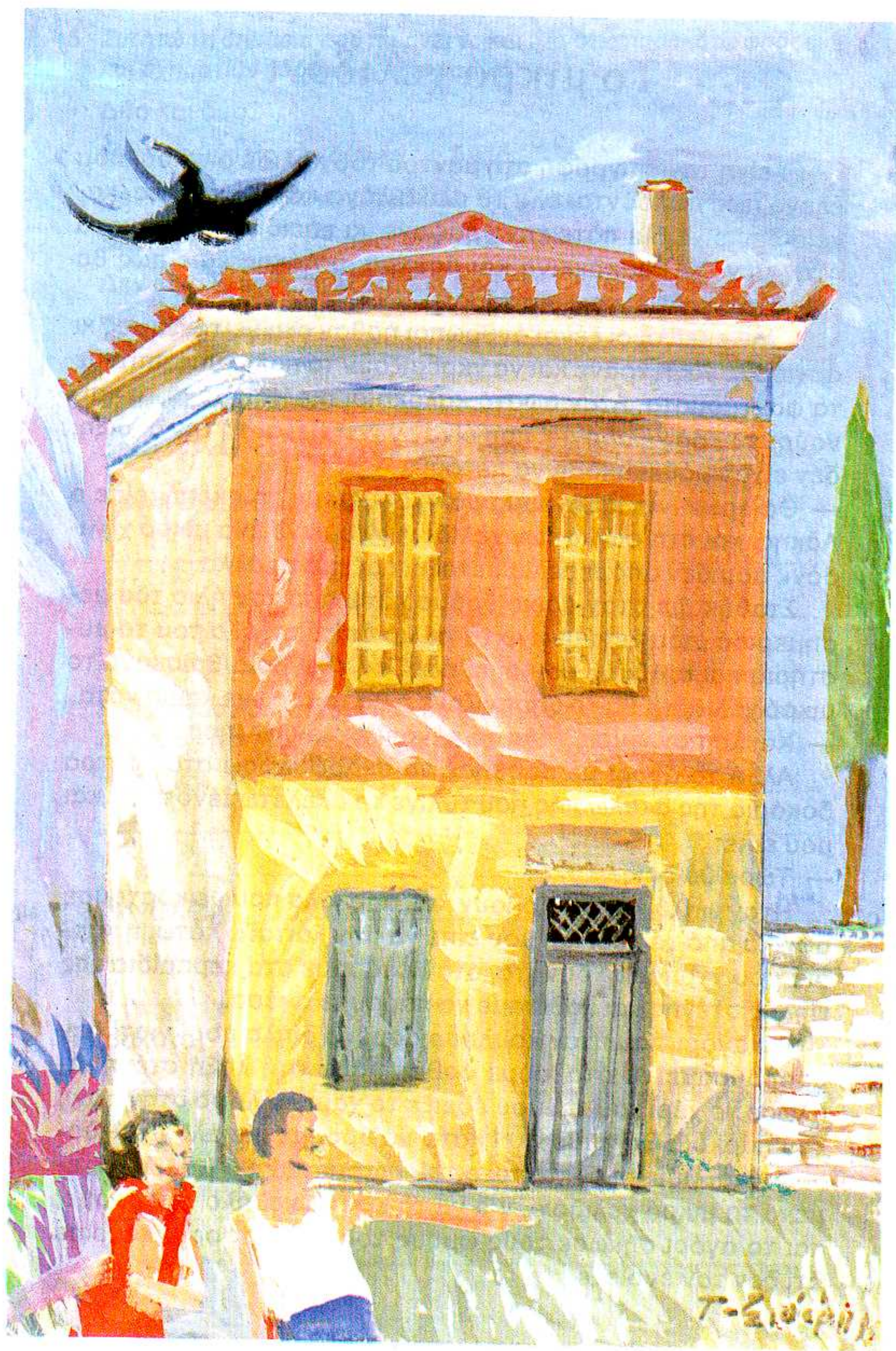
— Και λοιπόν, εμείς τι θα το κάνουμε; τον ρώτησα.

Αλλά το αγόρι με βοήθησε να σκαρφαλώσω στα χοντρά δοκάρια της σκαλωσιάς, που τύλιγε το σκελετωμένο σπίτι, και μου είπε:

— Τώρα θα δεις..

Ήταν ψηλά και ζαλιζόμουν και, παρ' όλο που με κρατούσε σφιχτά από το χέρι και μου είπε να μην κοιτάζω κάτω, η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά, όταν φτάσαμε στα κεραμίδια της ψηλής στέγης και καθίσαμε να πάρουμε ανάσα.

Το αγόρι, που ήταν κουλουριασμένο δίπλα μου, γιατί δεν μπορούσαμε να σταθούμε όρθιοι πάνω στη λοξή στέγη, άπλωσε το χέρι του και μου έδειξε το χαμηλό λόφο στην αρχή του πάρκου. Θα πάμε εκεί κάτω να βρούμε μια άλλη χελιδονοφωλιά, μου είπε, και τότε τον ρώτησα αν θα μου έδινε εμένα το μικρό χελιδόνι, για να το κρατάω σ' όλο τον δρόμο, και το αγόρι σήκωσε τους ώμους του μ' αδιαφορία και είπε ότι δεν τον ένοιαζε.

Συρθήκαμε πάνω στη στέγη κι όταν φτάσαμε στην ακρινή σειρά των κεραμιδιών, που από κάτω ήταν χτισμένη η χελιδονοφωλιά, ο Λάκης έπιασε απαλά το χελιδόνι, που το είχαν εγκαταλείψει, και το ακούμπησε στα γόνατά του. Αυτό μαζεύτηκε πάνω στην κοντή μου φούστα φοβισμένο κι ανίκανο να πετάξει κι όπως το κράτησα με τα δυο μου χέρια, όταν ξανακατεβήκαμε στο δρόμο, το ένιωσα να σπαρταράει ανάμεσα στις παλάμες μου.

Βάσω Σινοπούλου

1. Συμπληρώνω κάθε φράση με λέξεις που βρίσκω στο κείμενο:

Εκείνη την επιγραφή..., έλεγε
πωλούνται όλα τα υλικά..., ο Λάκης είπε θα την
είχαν γράψει τα φαντάσματα.

Τα μικρά χελιδόνια, είχαν γεννηθεί αυτή την
άνοιξη. Ο Λάκης μου είπε αν τ' αγόρια βρίσκα-
νε το μικρό χελιδόνι...

Είπε δεν τον ένοιαζε.

2. Συμπληρώνω τις φράσεις, όπως στα παραδείγματα, με τις λέξεις
ότι ή ό,τι, πως ή πώς, που ή πού, μήπως ή μη(ν):

Λένε *ότι* στο βουνό οι διακοπές είναι ευχάριστες.

Ο καθένας λέει *ότι* του αρέσει.

Πες μου δε θα ξεχάσεις τα λόγια μου.

Διάλεξε θέλεις.

Πώς περάσατε στην εξοχή;

Πώς μ' αρέσει μια εκδρομή στο δάσος!

Μάθαμε *πως* έρχεται ο μπαμπάς.

Για κοίτα, περνούν τα χρόνια!

Μας είπε θα έφευγε με το τρένο των έντεκα.

..... είναι το νερό της πηγής;

..... φτάσατε ως εκεί;

Έρθε την ώρα *που* έπρεπε.

Για *που* το 'βαλες;

Πού να στα λέω!

Αυτό είναι το τσάι του Ταϋγκετου σου 'λεγα.

..... φύλαξες το θερμόμετρο;
..... να βρεθούν τόσα χρήματα!
..... και κοίταζε έξω από το παράθυρο.

Φοβούμαι *μήπως* κρυολογήσω.

Φοβούμαι *μη* δεν έρθει.

Ανησυχώ δεν προλάβω.

Τρόμαξα είσαι άρρωστος;

Έχε το νου σου σου κάνει τον κουτό.

Προσπάθησα βρω κάποια λύση.

3. Σκέφτομαι και γράφω τη γνώμη μου για τα παιδιά της ιστορίας μας.

4. Γράφω και μαθαίνω:

*Στη φωλιά των γειδονιών έμεινε ένα μικρό γει-
δόνι, που δεν μπόρεσε να ωστόσο μαζί με τ' άλλα.*

.....

.....

.....

5. Λέξεις για την καρτέλα:

έντευα, ενδέματος,-η,-ο, θερμόμετρο, μοντός,-ή,-ό

6*. Συμπληρώνω ελεύθερα τις παρακάτω φράσεις:

Λένε πως

Δε μου λες, πώς

Ό,τι και να γίνει

Πες μου, πού

Τη μέρα που είχα τα γενέθλιά μου

.....

Οι μεταξοσκώληκες

Το ταβάνι μας ήταν σειρές σανίδια που είχαν πολλά σχήματα από λεκέδες. Τους λεκέδες αυτούς τους έκαναν τα κουκούλια, σαν φώλιαζαν κι άφηναν το αποτύπωμά τους οι μεταξοσκώληκες, όταν ύφαιναν τη φωλιά τους.

Πόσα και πόσα σχήματα! Με λίγη φαντασία, ο καθένας τα παρατηρούσε κι έλεγε: «Βλέπω, βλέπω μια τουλίπα» και όλοι, όπως ήμασταν ξαπλωμένοι, ψάχναμε την τουλίπα. Πόση ικανοποίηση, σαν τη βρίσκαμε χωρίς βοήθεια. Και τι δεν είχαν σ' αυτό το ταβάνι σχηματιστεί: σπίτια, κυρίες, ομπρέλες, βάρκες, παιδάκια. Μετρούσαμε τα σανίδια και σταματούσαμε σ' εκείνο που είχε το σχήμα. Έτσι τα κουκούλια μάς διασκέδαζαν για χρόνια.

Αλλά και όταν τα φτιάχναμε, πάλι μας άρεσαν και κάναμε χάζι. Αν και μας εξόριζαν από τα δωμάτιά μας, τ' αγαπούσαμε, γιατί μέσα σε λίγες μέρες άλλαζαν ένα σωρό μορφές. Στην αρχή, σε μια πετσέτα άσπρη η μητέρα έβαζε τους σπόρους του μεταξοσκώληκα, που ήταν σαν ψιλά, πολύ ψιλά χαντράκια. Ύστερα γίνονταν μικρά μικρά σκουληκάκια, που μεγάλωναν πολύ γρήγορα. Βγάζαμε όλα τα πράγματά μας από τα δωμάτια, για να στήσουμε τα δικά τους κρεβάτια. Κρεμούσαμε απ' το ταβάνι, σε απόσταση από το πάτωμα, δυο τρεις βάσεις, τη μια κάτω από την άλλη σαν κουκέτες μεγάλες, τετράγωνες, και πάνω στρώναμε εφημερίδες ή άλλα χαρτιά, που ήταν τα σεντόνια τους, και βάζαμε τα σκουληκάκια· αυτά αλώνιζαν και δώσ' του έτρωγαν από τα μουρόφυλλα.

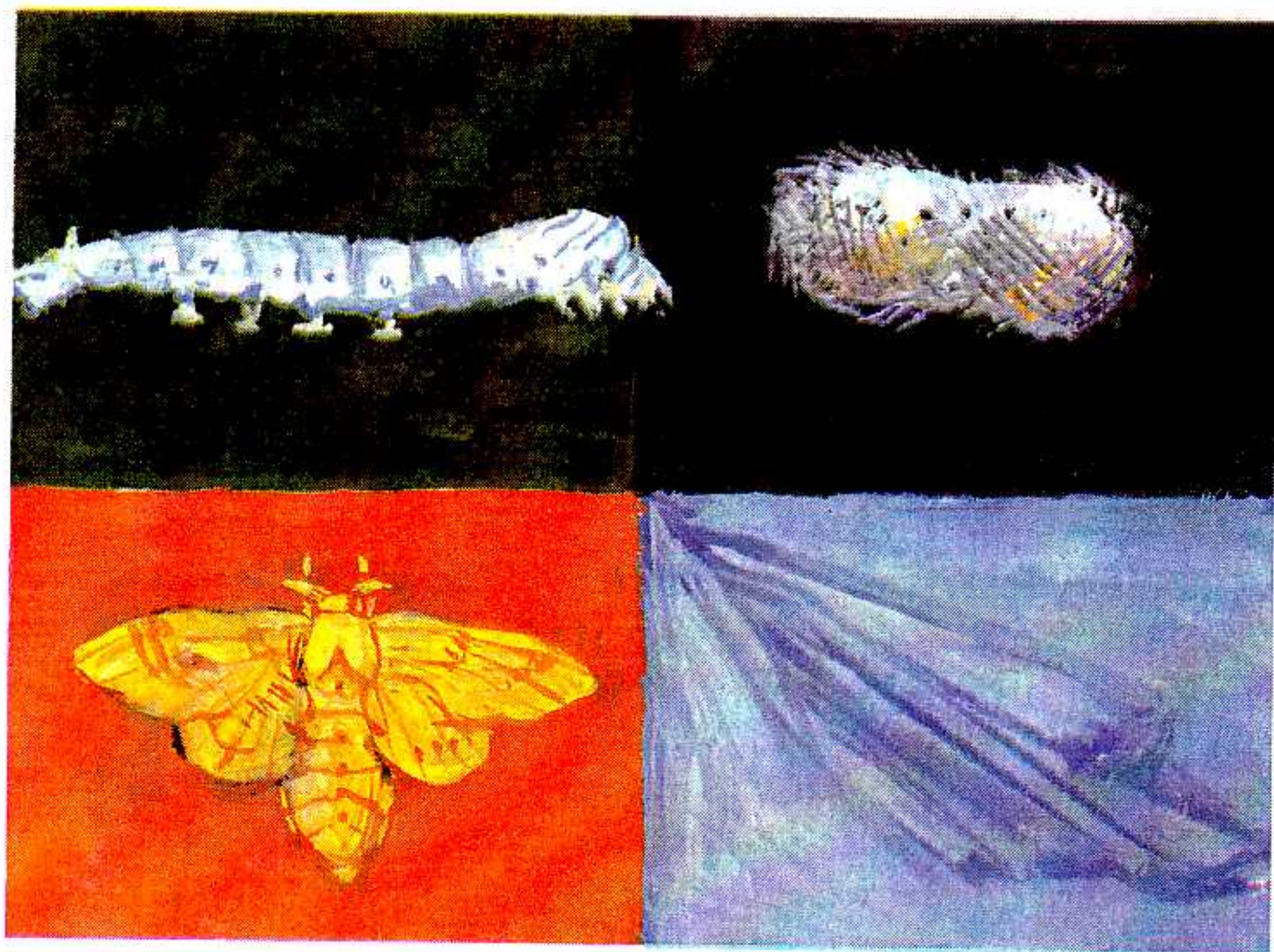
Κάθε μέρα η μητέρα πετούσε τ' απομεινάρια τους και τις ακαθαρσίες τους· κι εμείς περιμέναμε πότε θα 'φτανε η ώρα να φέρει ο πατέρας απ' το δάσος μεγάλα κλαδιά σαν χριστουγεννιάτικα δέντρα. Στα κλαδιά αυτά ανέβαιναν οι μεταξοσκώληκες, για να υφάνουν τις μεταξένιες φωλιές τους.

Πώς να μη χαζεύαμε ώρες το μετάξι που έβγαζαν και τυλίγονταν μέσα σ' αυτό σιγά σιγά και χάνονταν. Όταν τέλειωναν τη δουλειά τους οι μεταξοσκώληκες, τα κλαδιά αυτά, καθώς ήταν όρθια και είχαν πάνω τους σκόρπια τα κουκούλια,

έμοιαζαν με χριστουγεννιάτικα στολισμένα δέντρα. Τα κουκούλια γυάλιζαν και είχαν άσπρο χρώμα, και μερικά κίτρινο. Με τα πράσινα κλαριά ήταν όνειρο.

Πού και πού έσκαζε και κανένα κι έβγαινε από μέσα μια πεταλουδίτσα μικρή, η χρυσαλίδα. Αυτές τις πιάναμε και τις βάζαμε κάτω από ένα κόσκινο, για να γεννήσουν το σπόρο για την άλλη χρονιά. Με τα κουκούλια τσακωνόμασταν ποιος να βρει περισσότερα κίτρινα. Το σχήμα τους ήταν σαν φιστίκι με το τσόφλι του. Τα σκαλίζαμε στο ένα μέρος και φτιάχναμε παπούτσια για τις πάνινες κούκλες μας.

Γιώτα Φωτιάδου - Μπαλαφούτη

1. Συμπληρώνω τις φράσεις με λέξεις που βρίσκω στο κείμενο:

Τους λεκέδες αυτούς τους έκαναν τα κουκούλια
φώλιαζαν κι άφηναν τ' αποτυπώματά τους οι μεταξοσκώλη-
κες, ύφαιναν τη φωλιά τους.
Πόση ικανοποίηση, τη βρίσκαμε...
Αλλά και τα φτιάχναμε, πάλι μας άρεσαν.
Τ' αγαπούσαμε, μέσα σε λίγες μέρες άλλαζαν...
..... τέλειωναν τη δουλειά τους οι μεταξοσκώ-
ληκες, τα κλαδιά... έμοιαζαν με χριστουγεννιάτικα στολι-
σμένα δέντρα.

2. Συνδέω τις προτάσεις με το σύνδεσμο που ταιριάζει:
(όταν, μόλις, γιατί, επειδή)

Η μητέρα θύμωσε, δε φόρεσα το σακάκι μου.
Ψάξαμε στο λεξικό, μόνο εκεί θα το βρίσκαμε.
Έπαιζαν μαζί, πήγαιναν στο νηπιαγωγείο.
..... ξύπνησε, έτρεξε στο παράθυρο.

Προσέχω ότι εδώ οι προτάσεις χωρίζονται με κόμμα.

3. Σχηματίζω φράσεις, όπως στο παράδειγμα:

(Μήπως) *Ροβήθια μήπως δεν έρδεις.*

(Μην)

(Μη)

(Γιατί)

(Επειδή)

(Όταν)

(Μόλις)

(Σαν)

4. Συζητώ στην τάξη για τη σημασία που παίρνει η λέξη σαν στις παρακάτω φράσεις και σχηματίζω κι εγώ παρόμοιες προφορικά:

Ήσυχος σαν αρνάκι.

Πέρυσι, σαν σήμερα, πήγαμε εκδρομή.

Σαν τον είδε, φώναξε.

Σαν καλός που είσαι, βοήθησέ με.

5. Γράφω και μαθαίνω:

Και όλοι, όπως ήμασταν χαλαρωμένοι, γάγναμε την τουρίστα. Πόση ικανοποίηση, σαν τη βρίσκαμε.

.....

.....

.....

6. Λέξεις για την καρτέλα:

πάνινος, -η, -ο, σαιάι, νηπιαγωγείο, υφραυγικός, ειδοίη

- 7*. Με κάθε ζευγάρι λέξεων σχηματίζω φράσεις που να περιέχουν κάθε φορά και μια από τις λέξεις γιατί, όταν, σαν, επειδή, μόλις:

υδραυλικός - βρύση

Ειδοποιήσαμε τον υφραυγικό, γιατί μας χάλασε η βρύση.

σχολείο - διακοπές

.....

ήλιος - σκοτάδι

.....

προσέχω - διασταύρωση

.....

Η χρυσόμυγα

Ο φίλος μου με υψωμένο το χέρι γύριζε γρήγορα το σπάγκο. Μια ασημοπράσινη γραμμή έγραφε στον αέρα έναν κύκλο και το επίμονο ζουζούνισμα πότε δυνάμωνε, πότε χαμήλωνε, σαν παράπονο. Εκείνος γύριζε αργά στον ίδιο τόπο και, όταν έστρεφε προς τη μεριά του ήλιου, έβαζε το χέρι μπροστά στα μάτια, μη θαμπωθεί. Μια χρυσοπράσινη φλόγα τινάζοταν τότε στην άκρη του σπάγκου.

Τον είχα συναντήσει στην εξοχή. Γνωριστήκαμε, πιάσαμε φιλία, βγαίναμε συχνά, σχεδόν κάθε μέρα, στα χωράφια. Αμπέλια και συκιές άπλωναν τα φύλλα τους ακίνητα και τα αμέτρητα έντομα κάτω από τη σκιά τους ζούσαν την ανήσυχη ζωή τους. Πού και πού κάποιο πετούσε ξαφνικά με τα διάφανα λαμπερά του φτερά και διαλυόταν μέσα στο φως.

Ο φίλος μου περνούσε σχεδόν όλη του τη μέρα στα χωράφια. Παρατηρούσε τα ζουζούνια, άλλα στους κορμούς, άλλα στα φύλλα, άλλα στο χώμα. Κόκκινα, μαύρα, ασπρόμαυρα,

πράσινα, γκρίζα, κίτρινα πάσχιζαν να βρουν την τροφή τους. Καμιά φορά κάποια πεταλούδα χόρευε ανάμεσα στις χλωρασιές. Ο φίλος μου προσπαθούσε να την πιάσει, αλλά του έφευγε.

— Μη νομίζεις ότι δεν μπορώ να πιάσω πεταλούδα ή τζιτζίκι. Και πεταλούδα και τζιτζίκι και ό,τι άλλο φανταστείς μπορώ να πιάσω, μου είπε ξαφνικά μια μέρα, ενώ περπατούσαμε σ' ένα δρομάκο.

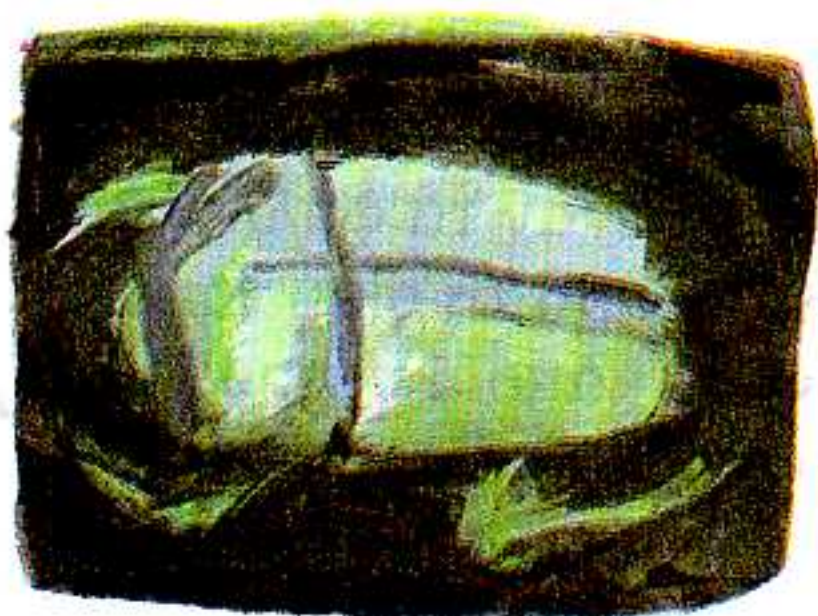
Είχε κόψει μια έλικα από ένα κλήμα και τη μασούσε. Ξινιζόταν κι αυτό του άρεσε.

— Εκείνο που θέλω είναι μια χρυσόμυγα...

— Όχι, όχι, του είπα. Δεν το αντέχω.

— Κουτέ! μου είπε. Νομίζεις πως η χρυσόμυγα πονάει; Ε, να σου πω εγώ! Δεν πονάει.

Ήξερα πως δεν έλεγε αλήθεια. Ωστόσο δε μίλησα. Την άλλη μέρα ως το απόγευμα δεν τον είδα. Άραγε να 'ψαχνε για χρυσόμυγες; Όταν ο ήλιος πήρε να γέρνει, βγήκα. Και τότε τον είδα στο κέντρο του ασημένιου κύκλου. Ήταν τόσο απορροφημένος από το παιχνίδι του, που δε με είδε. Γύριζε μαζί με την κλωστή, αργά στην αρχή, όσο πήγαινε γρηγορότερα, όλο γρηγορότερα. Ώσπου σε μια στιγμή ζαλίστηκε, τρέκλισε κι έπεσε. Και τότε, έτρεξα, έλυσα την κλωστή κι ελευθέρωσα το ασημοπράσινο έντομο. Εκείνο φτερούγισε μουδιασμένο στην αρχή, πέταξε για λίγο σαν χαμένο, κι ύστερα διαλύθηκε μέσα στο φως...

ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Α

αγκάθι
αδειάζω
αδιάθετος, -η, -ο
ακάθαρτος, -η, -ο
άμα
ανατολικά
ανατολικός, -ή, -ό
ανθοπωλείο
άπλυτος, -η, -ο
αποπάνω ή από πάνω
αταξία

Β

βελάζει, -ουν
βενζίνη
βράζω

Γ

γενναίος, -α, -ο

Δ

δανεικός, -ή, -ό
δεσποινίδα
διασταύρωση
διεύθυνση
δίχτυ

Ε

έβδομος, -η, -ο
εγγόνι
εκατοντάδα

εμπόριο

ενδέκατος, -η, -ο

εξάδα

έξοδα

επειδή

επίσης

επώνυμο

Ζ

ζακέτα

ζώνη

Η

—

Θ

θερμόμετρο

θολός, -ή, ό

Ι

ισοπαλία

ισόπαλος, -η, -ο

ίσος, -η, -ο

Κ

καλύτερος, -η, -ο

κλοτσώ

κλουβί

κοπέλα

κοτόπουλο

κουνούπι

κούπα
κουτός, -ή, -ό
κουφός, -ή, -ό

Λ
λιγοστεύω

Μ
μακαρόνια
μεσαίος, -α, -ο
μονάδα
μπακάλικο
μπισκότο
μπλε (ο, η, το)
μπουμπούκι
μύγα

Ν
νηπιαγωγείο
νίβω

Ξ
ξεγελώ
ξυλουργείο

Ο
—

Π
πάνινος, -η, -ο
περιοδικό
περίπου
πιρούνι

πονηριά
πριόνι
προηγούμενος, -η, -ο
προτού

Ρ
—

Σ
σακάκι
σαλάτα
σπιτονοικοκυρά
σπιτονοικοκύρης
σταγόνα
σταφίδα
στεγνός, -ή, -ό
στρώμα
συγγενείς
σύρμα
σχολάω

Τ
ταράτσα
τετράδα
τριάντα
τριγύρω
τρύγος
τρυπώνω
τυρί

Υ
υδραγωγείο
υδραυλικός

Φ
φάκελο
φανέλα
φέτα
φίδι
φρένο
φρέσκος, -ια, -ο

Χ
χάπι

χασάπης
χορτάτος, -η, -ο
χτεσινός, -ή, -ό

Ψ
ψόφιος, -ια, -ιο

Ω
ώμος

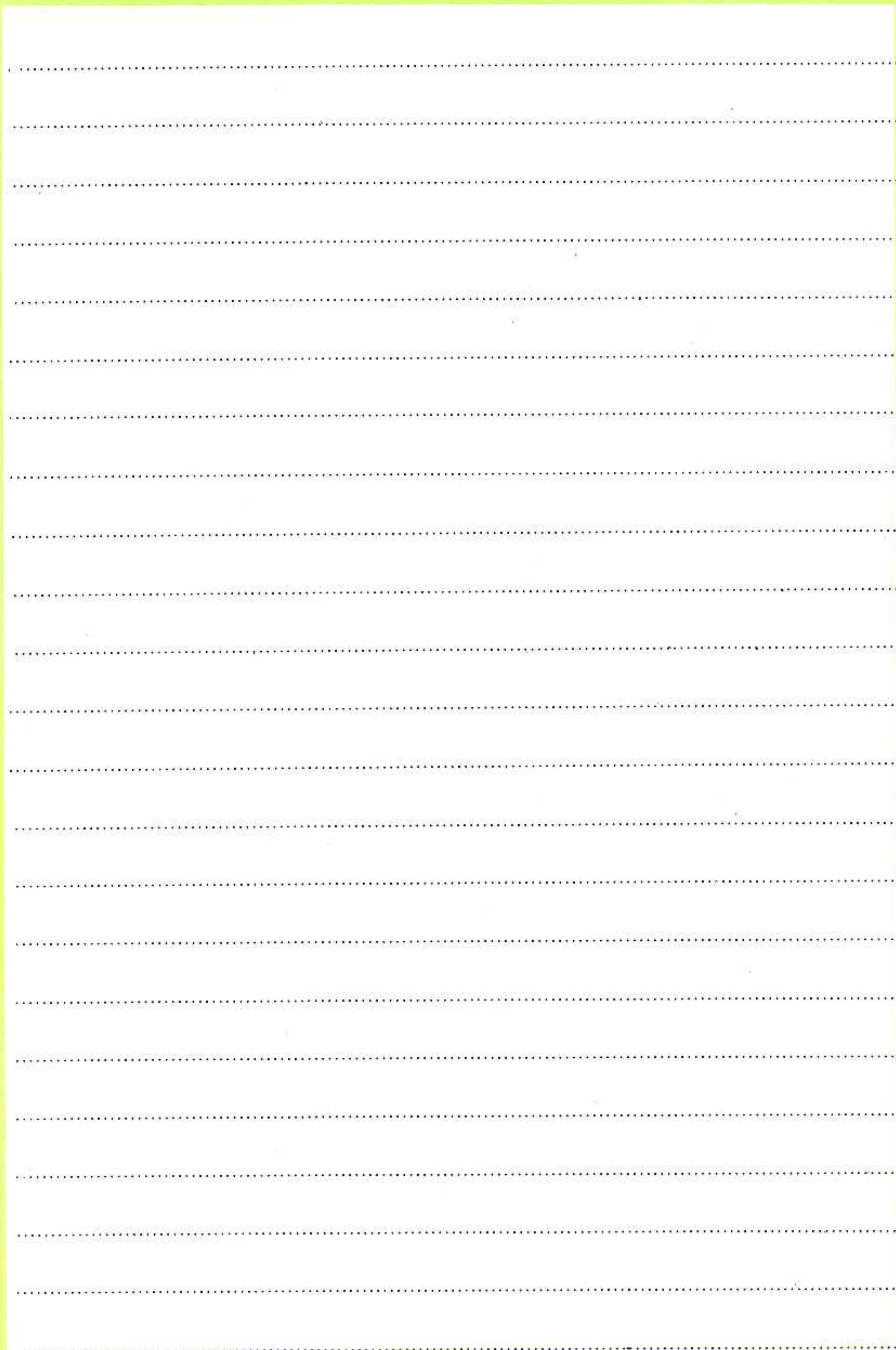

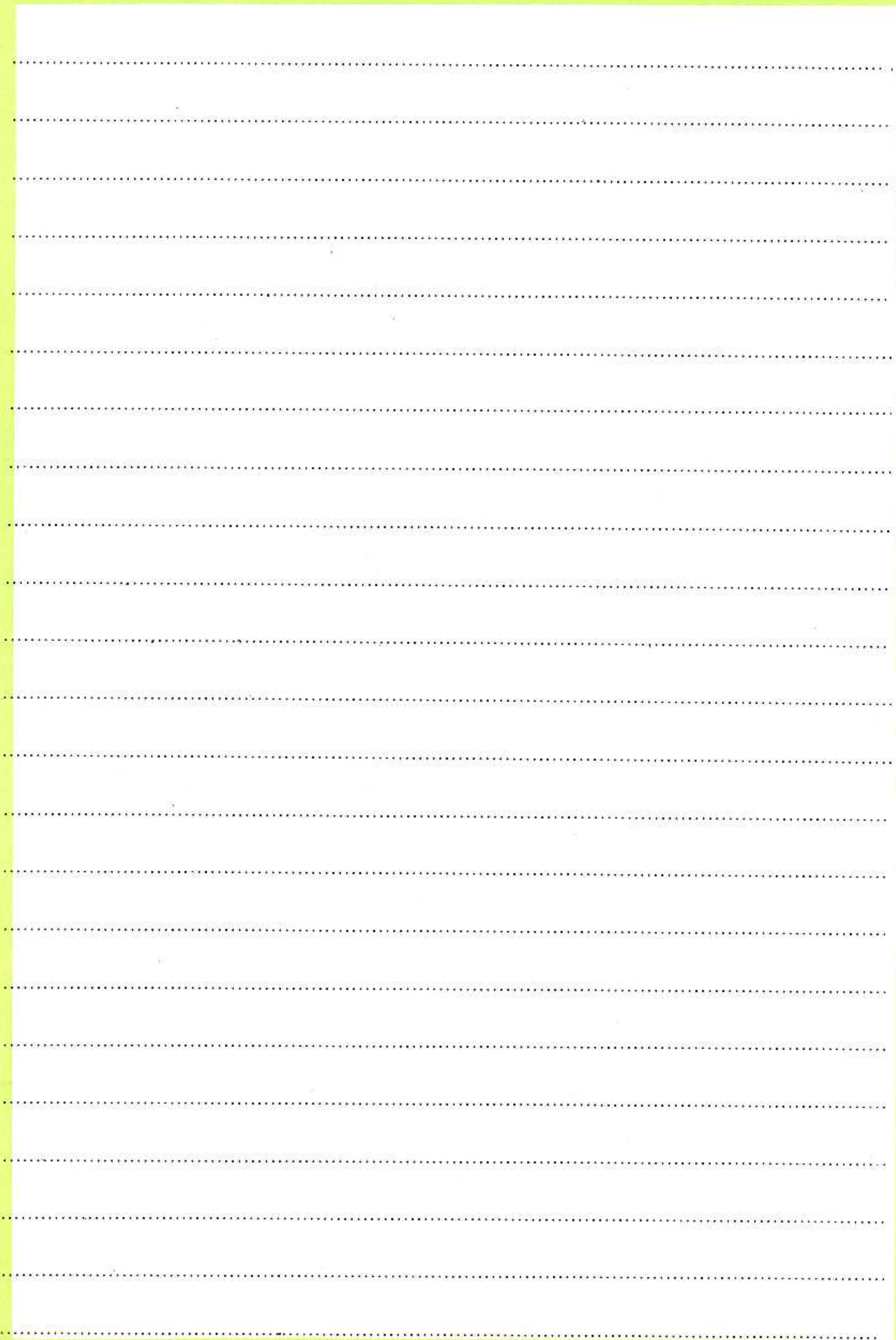
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

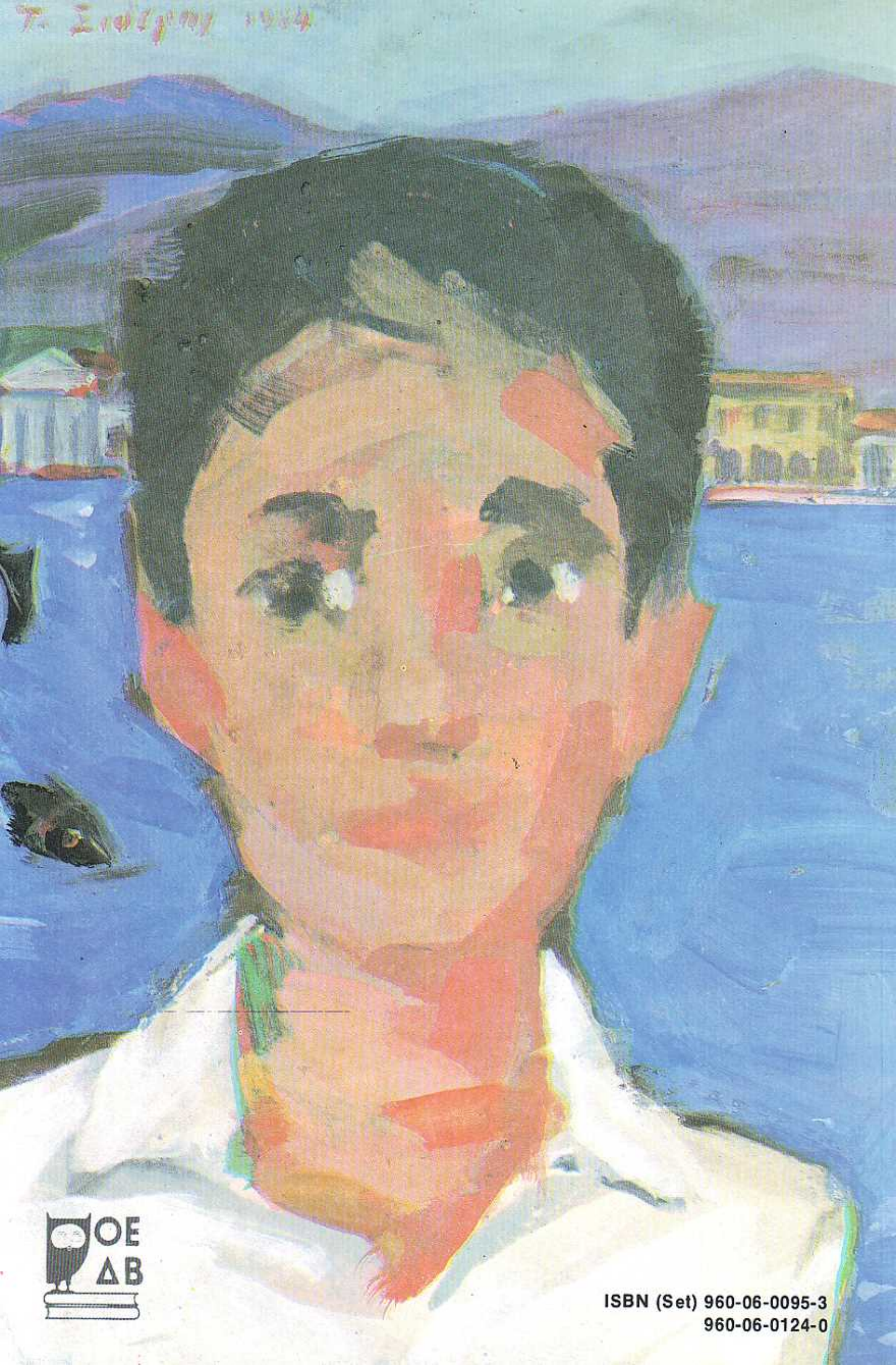
Άνοιξη στο σχολειό (ποίημα)	
Τέλλου Άγρα (<i>Τριαντάφυλλα μιανής μέρας, «Φέξης», Αθήνα 1964</i>)	7
Ο τόπος μας	
Φώτη Κόντογλου (<i>Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου, Αστήρ, Αθήνα, 1962</i>)	11
Βρεμένα είναι ή ξερά; (παροιμιακή ιστορία)	
(<i>Νεοελληνικά λαογραφικά κείμενα, Δ.Σ. Λουκάτου, Β.Β. αρ. 48, Αετός, 1957</i>)	15
«Χρησιμοποιείτε αφρόλουτρο Μπλουμ Μπλουμ»	
Ούρσουλα Βέλφελ (<i>Μετάφραση Ηώς Αμανάκη, 29 τρελές ιστορίες, Ι. Κ. Παπαδόπουλος, Αθήνα, 1978</i>)	18
Ιωάννης Ερρίκος Πεσταλότσι	
Μιχάλη Παπαμαύρου (<i>Πεσταλότσι, η ζωή κι η δράση του, Ι.Δ. Ράλλης, 1929</i>)	23
Προσευχή (ποίημα)	
Νικηφόρου Βρεττάκου (<i>Τα ποιήματα, τόμος Α΄ Εκδόσεις Τρία φύλλα, 1981</i>)	29
Ο ήλιος με τα κρόσσια	
Σπύρου Τσίρου (<i>Τα παιδιά διαβάζουν ιστορίες και παραμύθια, Ερμής, Αθήνα, 1980</i>)	32
Η σοφία της γαρίδας	
Θέμου Ποταμιάνου (<i>Γιαλό, γιαλό, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, χ.χ.</i>)	37
Το μεγάλο μαντάτο	
Χρήστου Λεβάντα (<i>Φιλολογική Πρωτοχρονιά, Αθήνα, 1959</i>)	39
Το Καπνοχώρι	43
Το ψάρεμα του αστακού	
Γιάννη Μαγκλή (<i>Οι κολασμένοι της θάλασσας, Διηγήματα, Μαυρίδης, Αθήνα χ.χ.</i>)	47
Στα γαλανά μπουγάζια (ποίημα)	
Αριστ. Προβελέγγιου (<i>Ποιήματα, Βιβλιοπωλείο της «Εστίας» Αθήνα, 1916</i>)	53
Το κυνήγι με το λάστιχο	
Αλβέρτου Σβάιτσερ (<i>Η ζωή μου και η σκέψη μου, Εκδ. Γαλαξίας, Αθήνα, 1963</i>)	57

Η ημέρα της Λαμπρής (ποίημα)	
Διονυσίου Σολωμού, (Άπαντα τα ευρισκόμενα, εισαγωγή και επιμέλεια Μ. Σιγούρου, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα 1957)	61
Λυκούργος και Άλκανδρος	64
Η σπίθα δεν έσβησε	
Μενέλαου Λουντέμη (Ένα παιδί μετράει τ' άστρα, Δωρικός, 1976)	69
Οι Χήνες (ποίημα)	
Ιβάν Κριλόφ (Μετάφραση Χ. Σακελλαρίου)	71
Η μάνα	
Νίκου Καζαντζάκη (Αναφορά στον Γκρέκο, Εκδ. Ελ. Καζαντζάκη, έκδοση Αθήνα, χ.χ.)	75
Καθένας για όλους	
Ζαχαρία Παπαντωνίου (Τα ψηλά βουνά, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, χ.χ.)	79
Το μικρό χελιδόνι	
Βάσω Σινοπούλου (Ο μεγάλος εξάδερφος, διηγήματα, Ερμής, Αθήνα, 1975)	83
Οι μεταξοσκώληκες	
Γιώτας Φωτιάδου – Μπαλαφούτη (Ποτέ ξανά, Σύγχρονη εποχή, Αθήνα, 1979)	89
Η χρυσόμυγα	93
Βασικό λεξιλόγιο	95
Περιεχόμενα	98

Τ. Ζωγράφος 1984